

Asutustoiminnan muistomerkki paljastettiin

Evakkokulkue kertoi karjalaisen kansan taipaleesta sotaa pakoon.

Noin tuhat henkilöä oli kokoonnut Ylä-Savon Lapinlahdelle Alapitkän kylässä järjestettyyn asutustoiminnan muistomerkkin paljastustilaisuuteen lauantaina 22.5.2010.

Sodanjälkeinen asutustoiminta henkilöityy yksimielisesti **Veikko Vennamoon**, joka oli juristina alusta alkaen mukana maatalousministeriön asutusasiainosasto ASO:ssa, joka hoiti käytännön maanhankintaa ja rahoitusta vuosina 1940-1959. Talvisodan jälkeen Vennamo siirtyi ensin pika-asutusasiain yleissihteeriksi ja vuodesta 1945 alkaen asutusasiainosaston ylijohtajaksi. Jatkosodan päätyttyä Vennamon johdolla järjestettiin kaikkiaan yli 400000 rintamamiehelle ja kaatuneiden omaisille rakennustontit ja maatilat muualle Suomeen.

Ainutlaatuinen teko

Muistomerkkitoimikunnan puheenjohtaja, Karjalan Liiton puheenjohtaja **Markku Laukkanen** muistutti, että Suomi oli ainoa maa, jossa siirtoväki kyettiin sijoittamaan kansallisesti, kielellisesti ja tapakulttuurin kannalta lähes samanlaisiin olosuhteisiin kuin mistä olivat lähteneet.

Maanhankintalain läpivieminen ei ollut helppoa, koska sillä oli paljon vastustajia. Asutustoimintaan tarvittiin 2,8 miljoonaa hehtaaria maata ja lunastukset aiheuttivat tyytymättömyyttä ja jopa vihamielisyyttä siirtolaisia kohtaan.

Jälkiarvioinnissa on arvosteltu sitä, että tuolloin synnyttiin suuri määrä elinkelvottomia pientiloja, joiden elinkaari jäi yhden sukupolven mittaiseksi. Mutta tuo elinkaari osui suomalaisen yhteiskunnan kannalta kaikkein tärkeimpään vaiheeseen, Laukkanen sanoi.

Asutustoiminnan yhteydessä maaseudulle rakennettiin uusia teitä, asukas-

luku kasvoi ja pitäjien elinvoimaisuus vahvistui. Asutustoiminnalla oli myös yhteiskuntapoliittiset tavoitteet, joilla haluttiin estää yhteiskunnalliset levottomuudet ja kommunismin vahvistuminen.

– Karjalan Liiton aloitteesta haluamme kunnioittaa suomalaisen sodanjälkeisen asutustoiminnan ja sen keskeisimmän toimijan Veikko Vennamon elämäntyötä ja muistoa pystyttämällä patsas Lapinlahdelle viitostien varteen, lähelle asutusmuseota. Paikka on luonteva valinta, onhan Lapinlahti merkittävä siirtoväen sijoituspaikka ja orotodoksien ja asutusmuseon kotipaikka, korosti Laukkanen.

Sovintohenkeä

Taiteilija **Herman Joutsen** suunnitteleman Veikko Vennamon rintapatsaan paljastanut eduskunnan varapuhemies **Seppo Kääriäinen** totesi, ettei siirtokarjalaisten asuttaminen ollut poliittisestikaan helppo ratkaisu.

– Se päätös, jonka eduskunta teki päättäessään asuttaa karjalaisväen niin kuin asutti, oli viisas ja välttämätön teko, Kääriäinen tähdensi.

Myös Kääriäinen korosti ASO:n ylijohtaja Veikko Vennamon keskeistä asemaa.

– Muistamme hänet asutustilallisista ja maan hiljaisista puolustaneena poliitikkona, kansanedustajana ja ministerinä. Hänelle olisi kuulunut näistä ansioista myös valtiollinen tunnustus, siis ministerin ansio, Kääriäinen viittasi.

Seppo Kääriäisen mukaan muistomerkkihankke symbolisoi sovintoa, sovintohenkeä ja sovinnonrakentajia. Ilman sovintohenkeä Suomi ei olisi selvinnyt.

– Oikeudenmukaisuuteen perustuva eheys merkitsee meille yhteiskuntarauhaa ja se on puolestaan

perusta turvallisen ja hyvinvoivan yhteisen kodin rakentamisessa. Yhteiskuntarauha ei ole mikään itsestäänselvyys ja eheyden tavoite pysyy edelleen ajankohtaisena, Kääriäinen muistutti.

Herman Joutsen miehenkokoiseen kiveen viistoon yläosaan muotoileman Veikko Vennamon rintapatsaan jyhkeät muodot synnyttävät monenlaisia mielikuvia. Kiven särmikkyys muistuttaa siitä, että asutustoiminnassa oli omat ongelmansa ja se oli yhteiskunnalle järeä asia, tiivistä Kääriäinen paljastetun muistomerkkin ääressä.

Lapinlahden kunnan puheenvuoron esitti kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Ossi Martikainen**. Hän iloitsi siitä, että Lapinlahdella Alapitkän kylässä vanhan maantien vieressä lähekkäin on nyt tämän muistomerkkin lisäksi ortodoksinen kirkko ja Asutusmuseo täydentämässä toisiaan tällä samalla viljelys-alueella.

Karjalan Liiton lisäksi muistomerkkihankkeessa ovat olleet mukana Perussuomalaiset, Suomen ortodoksinen kirkko, Asutusmuseo täydentämässä toisiaan tällä samalla viljelys-alueella. Karjalan Liiton lisäksi muistomerkkihankkeessa ovat olleet mukana Perussuomalaiset, Suomen ortodoksinen kirkko, Asutusmuseo täydentämässä toisiaan tällä samalla viljelys-alueella.

Vaihtoehtoja ei ollut

Asutustoiminnan muistomerkkin paljastustilaisuuden jälkeen juhlallisuudet jatkuivat Alapitkän Ns-talon kesäteatterissa järjestetyllä juhlaseminaarilla ja Asutusmuseon 10-vuotisjuhlilla.

Juhtaseminaarissa dosentti **Silvo Hietanen** käsittelee Jaakkimassa 1913 syntyneen Veikko Vennamon elämäntahtia ja jo nuorena alkanutta lakimiesuraa. Lakiopintojensa takia

Muistokivi on paljastettu: asutustoiminnan pääorganisoiija Veikko Emil Aleksander Vennamo.

Vennamo sai parhaan mahdollisen lakimieskoulutuksen saaden lykkäystä armeijan menoon vuoteen 1940 saakka. Asepalvelukseen mennessään hän oli jo varatuomari ja muita kuusi vuotta vanhempi, joka saattoi vaikuttaa arviointeihin puolin, jos toisinkin. Vennamon sotilasura jäi lyhyeksi. Hän valmistui reservinupseeriksi välirauhan aikana, eikä palannut sotilasuralle jatkosodan aikana.

Silvo Hietanen totesi, että asutustoiminnan kannalta maanhankintalaki oli tärkein ohjaava ja säätelevä laki. Vennamo laati maanhankintalain Jutilan 1943 jättämän mietinnön pohjalta. Kaikkiaan maanhankintalain nojalla perustettiin 101327 maatilaa. Asutustoiminnassa oli kyse pitkästä hankkeesta ja sillä oli oltava pitkä johto.

– Jos kysytään, oliko Vennamolle vaihtoehtoa, vastaus on, ei. Hänen panoksensa oli ainutkertainen, ketään toista ei löydy, Hietanen korostaa Vennamon merkitystä. Vaikka vastassa oli iso oppositio Vennamo osasi taitavasti ja tasapuolisesti yhdistää rintamamiehet ja siirtolaiset samaan lakiin.

Seminaarissa kuultiin myös **Meri Vennamon** läheinen luonnehdinta Veikko Vennamon persoonasta isänä. Hän kuvasi isäänsä vauhdikkaaksi ja hauskaksi lapsilleen. Aina kun isä tuli kotiin, lapset tiesivät, että nyt tapahtuu jotakin mu-

kavaa.

– Koin isän luonteen selaisena, että hän sai lisää vauhtia vastustuksesta ja oli onnellinen ihminen saadessaan toteuttaa ajatuksiaan. Isä ei muistellut menneitä, vaan katsoi aina eteenpäin ja tulevaisuuteen, johon hänellä oli aina näkemys miten yhteiskuntaa tulisi kehittää, sanoi Meri Vennamo.

Läheistä asutusmuseota Vennamo kuvasi Suomen kauneimmaksi museoksi, jossa menneisyys ja nykyisyys kohtaavat kuten runo tai maalaus.

Meri Vennamo kiitti perheensä puolesta Karjalan Liittoa muistomerkkin toteutuksesta ja totesi sen olevan kunnianosoitus kaikille sen hyväksi toimijoille. Paikalla oli myös **Raisa** ja **Pekka Vennamo**.

Seminaarin puheenjohtaja, Karjalan Liiton liittovaltuuston puheenjohtaja **Matti Puhakka** esitti kii-

toksansa myös liiton jäsenseuroille ja -yhteisöille.

– Tämän hankkeen aikana asutustoiminta on tullut monella tavalla paljon tutummaksi. Muistan Veikko Vennamon eduskuntasalisissa räiskyvänä persoonana, mutta muualla leppoisana herrasmiehenä ja asiantuntevana analytikkona, jota muistelen lämmöllä.

Tilaisuus päättyi yhteisesti laulettuun Karjalaisten lauluun ja kahvitarjoiluun.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö on tukenut Veikko Vennamon muistomerkkihanketta ja sai kutsun muistomerkkin paljastustilaisuuteen ja seminaariin. Tähän lämminhenkiseen ja mielenkiintoiseen tilaisuuteen osallistuvat myös Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kunniajäsen **Esko Pohjolainen** ja allekirjoittanut, säätiön hallituksen puheenjohtaja.

YRJÖ S.
KAASALAINEN

Esko Pohjolainen asutusmuseoon tutustumassa.

21. kesäkuuta 2010

Karjalan Liitto 70 vuotta

Talvisodan päätyttyä Moskovan rauhahan 13.03.1940 alkoi karjalaisen kansan työntäyteisen toiminnan aika. Uusille asuinsijoille oli asetettava asumaan ja saatava jokapäiväisen elämän rutiinit toimimaan. Samaan aikaan maakunta- ja kuntapäätäjät jaksoivat kuitenkin katsoa tulevaisuuteen mielessään koko evakkokansan etujen ajaminen. Talvisodan päättymisestä oli kulunut vain viisi viikkoa, kun Karjalan Liiton perustava kokous oli saatu koolle Helsingin kaupunginvaltuuston istuntosaliin.

Huhtikuun 20. ja 21.päivinä käytiin vilkas ja monipuolinen keskustelu tulevan liiton toimintamuodoista ja tavoitteista. Kokouksessa oli lähes 400 maakunta- ja kuntapäätäjää. Mukana oli myös edustajia erilaisista yhdistyksistä, jopa Noitermaan Raittiusseurasta. Näille yhdistysedustajille kokous myönsi vain puheoikeuden. Kahden päivän aikana saatiin perustettavalle liitolle hyväksyttyä säännöt, päätettyä nimi ja valittua kahdentoista varsinaisen ja kuuden varajäsenen kokoinen hallitus.

Liiton tarkoituksiksi muotoiltiin: "Ylläpitää yhteyttä karjalaisten yhdyskuntien ja vapaiden järjestöjen kesken, tehdä tunnetuksi karjalaisten asiaa sekä heidän omatoimisuuttaan edistäen työskennellä alueluovutusten kautta menetettyjen seutujen väestön elinehtojen parantamiseksi." Jäsenyydestä todettiin: "Liiton jäseniksi ovat oikeutettuja pääsemään karjalaisten muodostamat kunnat, seurakunnat taikka muut niihin verrattavat itsehallintayhdyskunnat sekä maakunnalliset rekisteröidyt keskusjärjestöt, jotka liiton hallitus on siihen kuuluviksi hyväksynyt."

Vuosikymmenten saatossa on Liiton sääntöjä luonnollisesti hiottu moneen kertaan ajan henkeen ja Liiton toimintaan paremmin sopiviksi ja sitä ohjaaviksi.

Nykyiset säännöt määrittelevät: "Liiton tarkoituksena on toimia karjalaisten sekä karjalaisuudesta kiinnostuneen väestön kulttuuri- ja etujärjestönä, sekä toimia luovutetun Karjalan kysymyksen ratkaisemiseksi." Liiton tarkoitusta enemmän on muuttunut jäsenyyden määrittely. Nykyisissä säännöissä jäsenyysspykälän keskeinen sisältö on kirjattu: "Liitto muodostuu karjalaisen kulttuurin edistämisen tai Karjalan kysymyksen ratkaisemiseksi toimivista 1. rekisteröityjen karjalaseurojen muodostamista alueellisista rekisteröidyistä piiriyhdistyksistä; 2. valtakunnallisista rekisteröidyistä liittoyhdistyksistä, joiden jäsenkunta muodostuu yhtäläiset toimintaperiaatteet tai tavoitteet omaavista pitäjä-, suku-, kulttuuri-, harrastus- tai muuta vastaavaa toimintaa harjoittavista rekisteröidyistä yhteisöistä; 3. 1- ja 2-kohdassa tarkoitettujen piiri- ja liittoyhdistysten jäsenenä olevista rekisteröidyistä yhteisöistä."

Karjalan Liitto on tämän päivän Suomessa merkittävän kansalaisjärjestön asemassa. Siitä osoituksena ovat mm. ylimmän valtiojohdon vierailut muutaman vuoden välein Liiton tilaisuuksissa. Liiton työ sääntöjensä tarkoituksena määrittämien asioiden hoidossa on edelleen vaativa. Karjalaisuuden asiaa on pidettävä esillä kulttuurimme ylläpitämiseksi jo siitäkin syystä, että tilanteet maailmassa ovat jatkuvassa muutoksessa. Ja kukapa meidän karjalaisten asiaa pitää esillä ellemmme sitä itse tee!

Pitäjälehden näkökulmasta toivon, että Karjalan Liitto pystyisi saamaan aikaan sen, että karjalaiset lehdet vihdoinkin tunnustettaisiin arvokasta kultturityötä tekviksi ja otettaisiin muiden kulttuurilehtien tavoin valtion lehdistötöten piiriin.

Kiittäen hyvästä yhteistyöstä toivotan juhlivalle Karjalan Liitolle onnea ja menestystä kauas tulevaisuuteen jatkuvassa työssä.

ANTERO PÄRSSINEN
Vpl Pyhäjärvi-säätiön
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

Sastamalan seudun Museo ja Kirjan Keskus yhdistyvät Pyhäjärvi-osasto säilyy museolla myös uuden hallinnoijan alaisuudessa

Sastamalan museorintamalta on keväällä kuulunut suuria uutisia. Sastamalan kaupunki ja Suomen Kirjainstituutin säätiö ovat neuvottelleet museotoimintojen yhdistämisestä. Tarkoituksena on, että Sastamalan seudun Museo ja ensi vuonna Sastamalaan avattava Kirjan Keskus toimivat yhdessä Suomen Kirjainstituutin säätiön alaisuudessa.

Tulevaisuudessa Suomen Kirjainstituutin säätiöllä on siis kaksi museota: Kirjan Keskus, apteekkari **Bäckmanin** taloon avattava valtakunnallinen suomalaisen kirjan erikoismuseo sekä paikallishistoriallista museotoimintaa hoitava Sastamalan seudun Museo.

Sastamalan kaupungin hallitus ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta sekä Opetusministeriö ovat jo osoittaneet myönteisyytensä yhdistymishankkeelle. Käytännössä yhdistymisen tapahtuu vuonna 2011 niin, että uusi museoyksikkö aloittaa toimintansa vuoden 2012 alussa.

Yhdistymisen tavoitteena on Sastamalan museotoiminnan tuloksellisuuden, talouden ja laadun turvaaminen. Yhdistämällä kahden yksikön resurssit saadaan enemmän aikaan kuin molempien toimiessa omilla tahoillaan. Kaupungin taloudellinen panostus paikallismuseotoimintaan säilyy ennallaan yhdistymisen jälkeen.

Pitkän linjan museotyötä Sastamalassa

Tyrvään seudun museo ja kotiseutuyhdistyksen perustama Tyrvään seudun Museo avattiin vuonna 1933. Vuonna 1958 museo muutti nykyisiin toimitiloihinsa, jotka kunnostettiin arkkitehti **Toivo Anttilan** suunnitelman mukaan entiseen Tyrvään papin kivinavettaan Vammaskosken rannalle. Vuonna 1974 museo siirtyi kotiseutuyhdistykseltä silloisen Vammalan kaupungin hallintaan. Vuonna 2009 museon nimi vaihtui uuden kaupungin myötä Sastamalan seudun Museoksi.

Myös Kirjan Keskusten taustalla on pitkä valmistelutyö. Sastamala, silloinen Vammala, alkoi määrätietoisesti profiloitua kirjakaupunkina 1980-luvulla, jolloin myös Vanhan Kirjallisuuden Päivät sai alkunsa. Vammala asetettiin vuonna 2002 opetusministeriön selvityksessä Kirjan Museon ensisijaiseksi sijaintipaikaksi.

Miten valtakunnallinen ja paikallinen museo sopivat yhteen?

Paikallismuseoiden tehtävänä on tallentaa oman alueensa menneisyyttä ja nimenomaan sen paikallisia erityispiirteitä. Näin toimissaan museo toimii myös oman alueensa asukkaiden kotiseutuidentiteetin vahvistajana ja auttaa omien juurien löytämisessä.

Paikallishistoria on Sastamalassa paljolti myös valtakunnallisesti kiinnostavaa. Sastamala on monen merkittävän suomen kielten kehittäjän, kielentutkijan, tieteen tekijän, kirjailijan, lehtimiehen ja kuvittajan kotipaikka. Sastamalassa on juuret mm. **Akseli Gallen-Kallelalla**, **Kaarlo Sarkialla** ja **Rudolf Koi-vulla**. Nykyisistä kirjailijoista ja kuvittajista voi mainita **Pekka Vuoren** ja **Mauri Kunnaksen**.

Sastamalan seudun kulttuurihistoria kytkeytyy vahvasti kieleen ja kirjallisuuteen, ja siksi Sastamalan seudun Museo ja Kirjan Keskus muodostavat yhteensopivan parin. Myös Sastamalan kaupunki profiloituu aktiivisesti kirjakaupunkina. Kirja ja kulttuuri ovat ne asiat, joista Sastamala tunnetaan ympäri Suomea.

Kirjan Keskusten näytelyt kertovat sen oman erikoisalun, kirjan, kautta Suomen historiasta ja suomalaisen yhteiskunnan kehityksestä. Sastamalan seudun Museo puolestaan tarjoaa näkymiä historiaan sastamalaisesta näkövinkkeleistä. Sastamalan seudun Museossa valtakunnallista kehitystä voi verrata paikallisiin erityispiirteisiin ja juuri niihin ominaisuuksiin, joilla Sastamala erottuu kai-

Apteekkari O. A. Bäckman rakennutti Sastamalan ydinkeskustaan Marttilankadun varrelle asuin- ja liikerakennuksen vuonna 1920. Tällä hetkellä rakennusta peruskorjataan Kirjan Keskukseen käyttöön. Kuva: Sastamalan seudun Museo.

kista muista Suomen paikakunnista.

Yhdessä Kirjan Keskus ja Sastamalan seudun Museo muodostavat omaleimaisen museoyksikön, jossa valtakunnallinen ja paikallinen näkökulma täydentävät toinen toisiaan.

Museo Sastamalan paikallishistorian esittelijänä

Sastamalan seudun Museon paikallishistoriallinen museotoiminta jatkuu uuden hallinnoijan alaisuudessa.

Museon kokoelmat koostuvat Sastamalan seudun historiasta kertovasta kansatieteellisestä ja kulttuurihistoriallisesta aineistosta. Omana kokoelmanaan museolle on kartutettu myös Vpl. Pyhäjärvi-kokoelmaa, joka koostuu Vpl. Pyhäjärvellä käytetystä tai siellä valmistetusta esineistöstä sekä valokuvista ja arkistoaineistosta. Esine- ja valokuvakokoelmat ovat pääasiassa peräisin toista maailmansotaa edeltävältä ajalta. Ar-

kistokokoelmaan mahtuu myös uudempiä aineistoja, esimerkiksi kotiseutukirjojen kokoamisessa käytettyä materiaalia.

Sastamalan seudun Museon haasteet eivät pääty yhdistymiseen, vaan työ jatkuu näyttelyiden uudistamisella ja kokoelmien hoidolla. Huolella hoidetut kokoelmat ja niihin tallennettu tieto menneisyydestä muodostavat sen pohjan, jolle kiinnostavia näyttelyitä voidaan rakentaa. Tulevaisuudessa entistä enemmän museoaineistoa on saavutettavissa myös verkon kautta, vanhoja valokuvia on mahdollisuus selata kotikoneella tai tutustua museon esinekokoelmista tehtyihin verkkonäyttelyihin. Museon näyttelyjä silti mikään sähköinen media tuskin tulee korvaamaan. Vain museossa aitoja todistuskappaleita menneiden sukupolvien elämästä pääsee tarkastelemaan lähietäisyydeltä.

MARIA PIETILÄ
Museonjohtaja

Maria Pietilä Pyhäjärven käden taitonäyttelyn osastolla. Esillä on niin naisten kuin miesten käden taidon näytteitä. Kuva: MRT.

Talvisodan sankarivainajia jäi Pyhäjärven asemalle

Monissa kirjoissa ja meidänkin lehdessämme on vuosien mittaan kirjoitettu suomalaisten sankarivainajien viimeisistä matkoista.

Jo talvisodan aikana lähdettiin siitä ajatuksesta, että mahdollisuuksien mukaan sankarivainajat tulee toimittaa kotiseurakuntien kirkkomaihin. Tähän ei kuitenkaan aina pystytty. Vainaja saattoi jäädä taistelukentälle vihollisen puolelle ja oli täysin mahdotonta saada häntä kotiseurakuntiin.

Kaatuneiden evakuoimiskeskus KEK ei vielä talvisodan aikana toiminut täydellä teholla. Tiettävästi näistä keskuksista yksi toimi kuitenkin Vpl. Pyhäjärvellä 7. divisioonan esikunnan yhteydessä.

Sain käsiini **Kimmo Sorkon** ”Taipaleen päiviä – Talvisota Itä-Kannaksella” käsiteltiin paitsi sotatoimia myöskin Keski-Suomen veteraanien kertomuksia ja muistelmia. Kirjassa monien veteraanien kertomuksissa kerrotaan Pyhäjärvestä ja 10/7 divisioonan toimisto numero 4:n sijoittumisesta Taubilan kartanon tiloihin.

Itse kartanossa asui ainakin jossain vaiheessa peräti 60 eriarvoista upseeria. Sittemmin osaston esikunta siirtyi lähemmäksi rintamaa Saapruun viiden tien risteykseen mutta kaikki huoltotoiminnot jäivät Taubilaan.

Järisyttävä uusi tieto veteraanien kertomuksessa on se, että esikunnassa työskennellyt alikersantti **Paa-vo Metsola** kertoo rauhan teon jälkeen lähtökiireessä peräti 236 sanakarivainajaa jääneen Pyhäjärven asemalle. Arkuista oli puutetta ja lähtökiire oli kova.

Pyhäjärven asema oli viimeinen siihen aikaan käytössä ollut rautatieasema. Siksi tuntuukin luonnolliselta, että jatkokuljetusta varten vainajien yksi kokonaisuus ja käsittelypiste oli juuri Pyhäjärvellä. Muistelu luettuani heräsi muutamia kysymyksiä, joihin aion hankkia lisätietoja alan kirjallisuudesta ja sota-arkistosta.

* Missä tarkalleen ottaen sijaitsi kokoamiskeskus (Taubilassa, asemalla)?
* Kenen vastuulla oli vainajien eteenpäin lähettäminen?
* Olivatko vainajat tunnistettuja?
* Mistä pitäjistä vainajat olivat?
* Mikä oli heidän kohtalonsa venäläisten toimesta?
* Saatiinko ja milloin heidät jatkosodan aikana kotiseudun multiin?

Ystäväni **Jorma Inkinen** on kertonut Taipaleen taistelukentiltä jatkosodan aikana suomalaisia vainajia löydetyn jopa maanpinnalta tai matalaan hautaan kät-

kettynä. Näistä tunnistetut toimitettiin kotiseuduille ja tunnistamattomat koottiin Taipaleen joukkohautaan, johon on myöhemmin valtiovallan toimesta pystytetty muistomerkki.

Taipaleen taistelukentät olivat talvisodan jälkeen asumaton aluetta. Pyhäjärven aseman seutu ja Taubila sen sijaan olivat tiittävästi asuttuja.

Oheisiin kysymyksiin saattavat vanhemmat lehtemme lukijat tietää osan vastauksista. Olen kiitollinen niistä vastaanottamaan. Palaan asiaan tämän lehdessä palstoilla kun on jotain uutta kerrottavaa näistä asioista.

Surkukupaisaa on se, että tulituntemaan Saarijärveltä kotoisin olleet veljekset **Reino** ja **Aaro Iso-Aholan**. Reinon poika **Kalervo** oli vuosikymmeniä Huitisten kaupunginkamreeri ja tapasin hänet useita kertoja. Pojantytärtären häissä Saarijärvellä istuin samassa juhlapöydässä Aaro-veljen kanssa ja keskustelimme kyllä Pyhäjärvestä ja asiaan piti palata.

Oma saamattomuuteni kostautuu nyt, sillä molemmat veteraanit ovat jo kuolleet.

REINO ÄIKIÄ
puh. 040- 769 5775
sähköposti
reino.aikia@netti.fi

Miten kulkisi pulloposti? Pyhäjärven vedet Laatokkaan

Yläjärven, Pyhäjärven ja Kiimajärven vedet laskevat lopuksi Konnitsanjokea pitkin Vuokseen. Valokuva: Arja Hiiri, vuodelta 1994.

Matkasimme pienen seuruksen mukana muutama viikko sitten Käkisalmesta Räisälän kautta Kiviniemeen.

Aamulla olimme lähteneet Musakan Lomarrannasta liikkeelle. Pysähdyimme hieman ennen Räisälän kirkkoa levähdyspaikalle kahvi- ja makkaratauolle. Siitä lähdettyämme ylitimme entisen Ivaskanhovin paikkeilla vuolaan virran, jonka allekirjoittanut väitti Vuoksen yhdeksi sivuhaaraksi. Tässä vaiheessa ei vielä suurempia vastaväitteitä esiintynyt.

Esitin sitten väittämän, että jos Musakan Lomarrannasta olisimme lähettäneet pullopostia Käkisalmen hyvien virtauksien ansiosta, saattaisi viestimme ohittaa meidät juuri tässä kohden. Nyt alkoi jo tulla epäileviä katseita. Niinpä lupasin palata asiaan.

Olen joskus aikaisemminkin tutkinut entisen kotipitäjämme alueella olevi-

en järvien korkeuksia ja kulkusuuntia. Lähdän nyt liikkeelle aika läheltä Laatokan rantaan eli Yläjärven itäisimmästä kulmauksesta. Kartta osoittaa pinnan korkeudeksi 26 metriä merenpinnasta. Vaikka Laatokka on aivan vieressä, eipä mene vesi siitä suoraan Karjalan mereen, vaan järven toisesta päästä hiljalleen lirutellen Myllyojaa pitkin Pyhäjärveen, jonka korkeus onkin jo huomattavasti matalammalla eli 19,4 metriä.

Tästä veden kulku jatkuu varsin rauhaisasti Pikonojaa pitkin Kiimajärveen, jonka korkeus on 13,8 metriä. Seuraavaksi ollaankin sitten jo viimeisessä laskujoessa eli Konnitsanjokea ja peltojen ja metsien kautta joki kiemurtelee kohden Vuoksen pohjoista haaraa saavuttaen sen Räisälän puolella. Kartan mukaan korkeutta tällä kohden on 9,8 metriä merenpinnasta.

Vauhti hidastuu ja pullopostimme hieman haikai-

lee kumpaan suuntaan läheteä. Saattaa olla, että mieli vetäisi vasemmalle, mutta ei kulu aikaakaan kun sieltä vastaisa virtaus kääntää postimme oikealle kohden Kivipeltoa ja korkeuserokin on jo laskenut 9,2 metriin.

Tästä matka jatkuu jo joutuisasti kohden isompia vesiä. Edessä on jo väljät vedet ja korkeus näyttää olevan kartan mukaan vain 7,7 metriä. Välissä olevien vesistöjen kautta matka jatkuu paria kolmea suuhaaraa pitkin ohi Käkisalmen linnan rannoilla olevien onkimiesten Laatokkaan, jonka korkeus tällä kohdilla on kartan mukaan 5,2 metriä merenpinnasta.

Näin väittäisin tapahtuvan tietokoneen vieressä tehdyn matkan tuloksena. Tietysti tarkan tiedon pullopostin kulusta saisi, kun kulkisi rantoja pitkin tarkkaillen koko ajan virran juoksua.

REINO ÄIKIÄ

Kesän karjalaisia pitäjäjuhlia

Kesä on karjalaisten pitäjäjuhlien aikaa. Suvannon seudun säätiöistä Vuoksela ja Käkisalmi ovat jo juhlaansa ennättäneet viettää. Vuoksela-Seura ry:n 60-vuotisjuhlia vietettiin Hatulassa 6.6. Käkisalmi-Säätiön järjestämä juhla oli vuorossa viikkoa myöhemmin, 13.6. Heinolassa.

Räisälän väki tapaa Eurassa 3.-4.7., ja samaan viikonvaihteeseen sattuu myös Metsäpirtin pitäjäjuhla. Metsäpirtin väki matkaa vanhoille kotikonnuille Kannakselle, juhlapäivä on lauantai 3.7.

Pyhäjärven omat pitäjäjuhlit ovat Kauvatsalla 17.-18.7. ja Sakkolan pitäjäjuhla Vesilahdessa sunnuntaina 1.8.

Elisenvaara aloittaa Räisälä-juhlit

Räisälän pitäjäjuhlit pidetään tänä vuonna 3.-4.7. Euran koulukeskuksessa.

Ylimääräisenä tapahtumana pidetään yleisön pyynnöstä lauantaina kello 14.00 alkava keskustelutaloussu Elisenvaaran pommituksesta. 20.6.1944 neljänneksen aikana mennehtyi runsaat 150 ihmistä, heistä yli puolet oli räisäläisiä. Suurin osa räisäläisistä, myös Elisenvaaran pommituksesta selvinneitä tuli lopulta Satakuntaan ja monet myös Euraan. Heistä useat lapsena ja nuorena kauhunhetkiä kokeneet

Yrjö S. Kaasalainen viemässä Pyhäjärven tervehdystä naapuripitäjä Vuoksela-Seuran 60-vuotisjuhlille. Vastaanottajina Ebba Penttilä ja Tapio Sihvo. Kuva: Taisto Virkki.

ovat edelleen elossa. Lauantain tilaisuuteen voivat tulla kaiken ikäiset riippumatta siitä onko henkilökohtaisia kokemuksia tai perheeseen ja sukuun liittyviä menetyksiä. Mukana ovat kaikki tv-dokumentin Vaitettu murhenäytelmä teossa Elisenvaarassa v. 2005 olleet; Esko Ahola, Carl-Fredrik Geust, Erkki Rahkola, Aila Rusi (o.s. Timoska) ja silloin Elisenvaaran asemaravintolassa työsken-

nellyt Annikki Söderholm (o.s. Kylliäinen). Toimittaja Erkki Rahkola on luvannut johtaa keskustelua, jossa yleisöllä on tilaisuus esittää kysymyksiä ja kertoa omia lyhyitä kokemuksia.

Muistojen iltana on totutusti lauantaina kello 16.00. Pääjuhlan vuoro on sunnuntaina klo 13.30. Juhlapuhuja tulee Kokemäeltä, agronomi, maanviljelijä ja kansanedustaja Juha Korkeaoja.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön puheenjohtajat

Hallituksen puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen
Harjavalta,
Kallenk. 10
29200 Harjavalta
puh. 0400-626 770,
yrjo.kaasalainen
@luukku.com

Hallituksen varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg
Helsinki,
Ryytimaantie 19 A 8 00320
Helsinki,
puh. 050-511 2899,
juhani.forsberg
@fonet.fi

Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Antero Pärssinen
Hollola,
Kiviniementie 424
17120 Paimela
puh. 050-570 6575
tero.parssi@phnet.fi

www.vplpyhajarvi.fi

Rakkaamme

Maria (Maija)**Eeva**

s. 15.2.1913 Metsäpirtti

k. 11.5.2010 Huittinen

*Ilta yön hetkenä hiljaisen,
saapui enkeli taivainen.
Kosketti hellästi posken nukkaa,
silitti kädellään hopeista tukkaa.
Vei mukanaan rakkaamme väsyneen,
pitkästä matkasta uupuneen.*

Kiittäen ja lämmöllä muistaen
Markku ja Merja
Melina, Janne, Aino ja Väinö
Marko ja Leena
Martti

Muut sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.

Lämmin kiitos osanotosta.

Kiitos Kuninkaisten vanhainkodin henkilökunnalle
Maijan hyvästä hoidosta.

Maria Eevan muistolle

Maria (Maija) Eeva, s. 15.2.1913 Metsäpirtti, k. 11.5.2010 Huittinen.

Yksi evakkovaiheen jälkeen Huittisiin muuttaneista Vpl. Pyhjärven Rotjanlahden asukkaista Maria Eeva on poistunut keskuudestamme. Muistotilaisuudessa vainajan sisarenpoika Markku Evala esitteli tätinsä Maijan elämänsä paikkaa olleille sukulaisille esitellen heidän samalla toisilleen.

Maija oli syntynyt Metsäpirtin pitäjässä, joka sijaitsee Suvannon itäpuolella, Laatokan rannalla. Maijan isä Martti, sekä Martin veljet Aapro ja Manu, muuttivat jossain vaiheessa Pyhjärvelle. Täältä Martti ja Manu ostivat omat talot. Aapro oli poikamies eikä häneltä jäänyt perillisiä. Maijan sedän Manun jälkeläisistä on täällä paikalla muistotilaisuudessa Aarne, vaimonsa Raili ja heidän poikansa Manu. Tytär Mari ei työesteiden vuoksi päässyt tulemaan.

Maijalla oli viisi sisarus. Ama, jota sukuhaaraan edustavat Aman poika Matti hänen ystävänsä ja Aman tytär Riitta. Lapsista Martti ja Juha ovat jo edesmenneet.

Aino joka on nyt sisaruksista ainoa elossa oleva. Aanon jälkeläisistä on paikalla Helka ja miehensä Rauno, Lasse, Mirkku ja ystävänsä Olli sekä Mirkun tytär Eeva.

Esteri-siskon jälkeläisistä on paikalla Markku eli minä puolisoni Merja, tytäreni Melina hänen puolisonsa Janne ja heidän lapsensa Aino ja Väinö. Poikani Marko ja hänen puolisonsa Leena sekä poikani Martti. Esterin toinen poika Pekka ja hänen ystävänsä Mirja. Anneli-sisarta edustaa hänen tyttärensä Eevan tytär Leyla. Maijalla oli lisäksi yksi veli Martti, joka kaatui jatkosodan aikana Vieliärvellä. Hänen tyttärensä Venla ei päässyt tulemaan paikalle.

Eeva ja Martti Eeva viettivät Pyhjärvellä aikaa, viljeltiin maata ja kalastettiin ja käytiin koulua. Auringon paisteesta nautittiin aina siihen asti kunnes naapurin alkoi aseiden kanssa vaatia maita itselleen.

Niinpä Maija muun perheen kanssa joutui evakkoitaipaleelle. Osoitteena oli Alajärvi Etelä-Pohjanmaalla. Maija oli tällöin 26 vuoden ikäinen, joten hän jou-

Kirkonsanoma

Hartauden kokemista

Tämän palstan kirjoitukset ovat hartauskirjoituksia. Hartaus on sellaista, jota koetaan kirkossa, raamattua lukiessa ja pyhissä toimituksissa. Pyhäpäivän tunnelma on harras, kun päivä on Jumalan sanan kanssa jollain tavalla pyhitetty. Asiatiedot saattavat vuosien mittaan kadota mielestä, mutta hartaiden tunnelmien muisto säilyy, joskus koko elämän ajan. Mitä ymmärsin, sitä en tiedä, pyhän tunnelman muistan vain, kuvataan hartaan tunnelman säilymistä tutussa laulussa. Hartaus on ihmisen kokemus Jumalan edessä.

Tässä lehdessä hartauskirjoituksella on oma paikkansa. Luulen, että näiden kirjoitusten historia ulottuu hyvin kauas taaksepäin. Pyhjärvellä käydessäni olin paikalla, jossa kirkko oli ennen sotia sijainnut. Kun sitten kotiseudut oli jätettävä ja lähde etsimään

uusia asuinsijoja, oli Jumalan johdatuksen pyytämisen ja Hänen voimaansa turvautuminen monen lähtijän mielessä. Kirkko ja kirkon sanoma on yhä, myös kuvaannollisesti sanottuna, keskellä pyhjärveläistä sielunmaisemaa.

Jos olen oikein havainnut, hartauskirjoitukset ovat vähentyneet suurista päivälehdistä. Kirkonmäellä palstat on poistettu lehdistä jonkinlaisen tasa-arvon tai arvovapauden nimissä. Joitain rajoituksia on tullut myös tuttuihin koulujen aamuhartauksiin. Omassa lapsuudessaani ne olivat itsestään selvyys. Tämä aika näyttää pyrkivän jonkinlaisen arvovapauden. Arvo on alun pitäen taloudellinen käsite. Se mikä maksoi paljon, oli arvokasta. Arvokkaiden tavaroitten omistamisesta tuli sitten elämään jonkinlainen arvopohja.

Mutta arvo ei toki ole

vain taloudellisia asioita. Viisas ihminen ei rakenna elämäänsä vain rahan varaan. Elämän kulku on meitä jokaista opettanut, että moni tärkeä ja arvokas asia ei ole rahalla ostettavissa, vaikka omaisuutta olisi kuinka paljon tahansa. Tyytyväisyyttä ei voi ostaa rahalla, sen saavuttaa esimerkiksi siten, että on tehnyt oikein ja voi vastata teoistaan. Tai jos tekee väärin, uskaltaa myöntää virheensä ja pyytää anteeksi. Arvot, jotka eivät ole ostettavissa, osoittautuvat kestävimmiksi arvoiksi. Mitä elämässä merkitsee oman tunnon rauha?

Neutraali arvovapaus näyttää olevan ajatuksissa oleva moderni kuva. Tällaisessa ihmisen elämässä sitä lienee mahdoton saavuttaa. Elämää tällaisessa tyhjiössä on vaikea kuvitella. Aina on olemassa joku sellainen asia, joka on arvo, yläpuolella kaikkien mui-

den arvojen. Eikö sellainen elämä ole köyhää, johon ei kuulu arvoa, jonka puolesta voi vaikka kuolla, jos muut keinot on koeteltu. Vapaa isänmaa on ja oli monelle suomalaiselle tällainen arvo.

Vanha kristillinen symboli muodostui kahdeksasta kreikankielisestä kirjaimesta, jotka oli aseteltu ristin ympärille neliön muotoon. Kristityt oppivat ymmärtämään tämän viestin, vaikka kaikki roomalaiset sotilaat eivät sitä käsittäneet. Suomennettuna tuo viesti kuuluu, että Jeesus Kristus voittaa. Hyvä, ihmisiä rakastava Jumala ja Hänen tuomansa tulevaisuus on kristityn luovuttamaton ja suurin arvo. Tällaiselta arvopohjalta nousevat myös tämän palstan hartauskirjoitukset, toivotavasti vielä kauas tulevaisuuteen.

HEIKKI
PAUKKUNEN

tui tekemään raskaan työn huolehtiessaan karjan siirrostaa sekä muuttotavaroita. Maijan isä Martti oli sodan alkaessa 59 vuoden ikäinen ja äiti Eeva oli 47 vuoden ikäinen. Alajärvellä olo oli kuitenkin kaikkein huolimatta ihan mukavaa aikaa ja siitä jäi vain hyviä muistoja.

Suomalaisten vallattua maansa takaisin ja välirauhan alettua palattiin kotiseudulle takaisin. Pyhjärvelle meno oli siinä mielessä helppoa, koska rakennuksia ei ollut rikottu. Päättiin vähemmällä työllä aloittamaan normaali eläminen.

Rauha kuitenkin loppui ja sota alkoi uudestaan. Tällä kertaa osoitteeksi oli laitettu Huittinen. Maija oli liittynyt Lotta-Svärdiin, mutta johtuen vanhempien korkeasta iästä ja huonokuntoisuudesta joutui hän huolehtimaan tästäkin evakkotaipaleesta. Maija palasi kuitenkin mahdollisimman nopeasti suorittamaan palvelutehtävänsä kenttäsaaraan.

Sodan lopputtua Maija palasi Huittisiin huolehtimaan vanhuksista ja rakentamaan uutta kotia annetulle tontille Vesiniitylle. Työt eivät suinkaan vähentyneet vaikka sota loppuikin. Piti saada asunto ja karjasuoja mahdollisimman pian valmiiksi. Siinä samalla piti kylvää viljat, perunat, ym. talvea varten. Tässä vaiheessa oli apuvoimat aika vähissä, vanhuksista ei ollut enää paljon apua ja nuoremmat jotka olivat vielä kotona olivat liian nuoria. Muut sisarusukset olivat perustamassa omaa perhettä kuka missäkin.

Rakennusten tultua valmiiksi olikin aikaa lähteä muualle töihin. Aamulla kun lehmät oli lypsetty ja elukat ruokittu poljettiin

Huittisten Kansanopistolle tekemään ruokaa. Kotiin palattua odottivat taas lehmät lypsämistä ja elukat ruokkimista. Näiden iltaskareiden jälkeen olikin sitten aika istahtaa kangaspuiden ääreen kutomaan mattoa tai ryijyä.

Viikonloppuisin kun ei tarvinnut lähteä ansio-työhön, oli joutilasta aikaa lähteä kokkaamaan ristiäisiä, rippijuhlia, häitä ja hautajaisia. Ei pidä unohtaa myöskään sitä, että hän huolehti perheen ruuan teosta. Varsinkin viikonlopun karjalanaipaita ja piirakat tuovat vieläkin veden kielelle. Maijan tekemät piirakat olivat paikkakunnan kuuluja, enkä ole sen jälkeen saanut yhtä maukkaista. Nyt äsken syödyt olivat lähes samanlaisia.

Näistä Maijan työpaikoista mainittakoon lisäksi Huittisten Seurahuone, Frihansan ruokala ja Lauttapaino, viimeksi mainitut olivat omaa yritystoimintaa.

Varsinainen "lepovaihe" alkoi, kun Maija muutti Lauttakylään kerrostaloon asumaan. Vesiniityn paikka jätettiin kesämökiksi. Lepo tarkoitti Maijan kohdalla matkustelemista ja yhdistystoimintaa.

Kun sitten kerrostalon rapuista tuli liian raskaat, muutti Maija rivitaloon Matikkalan alueelle.

Viimeiset vuodet Maija vietti Huittisten vanhainkodissa missä hyvässä hoidossa oli hyvä valmistautua tähän elämänsä loppuvaiheeseen.

Nyt voidaan kuitenkin todeta, että Maijalla on alkanut varsinainen lepo ainakin näistä maallisista kiireistä.

Kiitos täti yhteisistä vuosista.

MARKKU EVALA

Kuva tunnistettiin: Sipiläiset Noitermaasta

Tuskin toukokuun Pyhjärvi-lehti oli kolahtanut postiluukusta, niin saman tien **Helvi Kivistö**, o.s. **Sipiläinen** Tampereelta soitti tunnistuksen valokuvaan. Raittiusseuralaiset olivat kyselleet Purasen albumista löytyneestä kahdesta kuvasta, joissa oli sama pariskunta.

– Kuvassa ovat meidän Noitermaan mummo ja pappi, **Matti Sipiläinen** ja vaimonsa **Helena**, o.s. **Lamppu**. Matti oli isäni isä, ja isän täti **Helena Puranen** puolestaan oli naimisissa **Simo Purasen** kanssa.

Heinäkuussa 78 vuotta täyttävän Helvin kotipaikka oli Konnitsan kylässä.

Merkkipäiviä

Ah enkö Jeesusta kiittäisi vai tekisinkö sen suotta. Hän minua usein uupuvaa on hoitanut jo 75 vuotta.

Sain lahjaksi kodin turvallisen äidin, isän sisaret veljet. Heidän kanssaan sain ensiaskelet kulkea perheessä nuorimpana.

Oli silloin heleä helluntai kun ensi itkuni itkin. Käkiisalmen kaupunki oli paikka tuo äiti kätensä ristihin pisti.

Tuli hoitajat äidiltä kysymään mikä nimi lapselle laitetaan lapsen väri keltaiseksi muuttuu. Äiti sanoi Aino antakaa ja hätäkasteelle lapseni kantakaa, ei paljon tuhlatu aikaa.

Juhannuksena minut kotona kastettiin Aino Ritva nimeksi annettiin. Liisa-tätini kasteelle kantoi K.A.Wiika nimen minulle antoi.

Monenlaista oon kokenut matkalla on iloja suruja ollut. Monet paikat on tutuksi tulleet kun evakkomatalla on kahdesti oltu.

1962 rahan arvo muuttui ja elämä myös Koivukariin muuttua saimme. Valtatieltä autojen vilinää ikkunasta katsella saimme.

Taas elämän polkuni erkani Nokialle muuttoa mielin Seurakuntakeskuksen naapuriin. Joulukuksi muuttamaan pääsin.

Löytyi täällä koti pienoinen joka paikkaan on lyhyt matka. Ja ystävät kaikki niin herttaiset ja kirkkoonkin kävely matka.

Elon kevääseen kerran syntyä sain joka keväästä kiittää saamme. Miten paljon kiitosta siinä on kun vapaaseen Suomeen syntyä saimme.

Kiitos teille suku ja tuttavat juodaan juhiani kunniaks kahvit. Ja ihaillaan Suomen luontoa joka muuttui niin juhlavaksi.

AINO RITVA HONKALA

75 vuotta täytti touku-kuun 27.päivä Aino Ritva Honkala o.s. Pulakka Nokialla. Ainin syntymä kylä Pyhäjärvellä oli Noitermaa.

Maija-Liisa Mattila, o.s. Nuora, täytti 80 vuotta Ikaalisissa. Pyhäjärven Riis-kassa 26.5.1930 syntynyt Maija-Liisa toimi Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallinto-neuvoston varajäsenenä vuosina 1991-2000.

Matti Muli 85 vuotta

Kesäiset Laatokan valkeat hiekkamaat, kalavedet, viljavat pellot ja tuuheat metsät ikihonkineen ovat maaliskuussa 85 vuotta täyttäneen Matti Mulin päällimmäisinä muistoina koti-Karjalasta.

Matti Muli syntyi 2.3.1925 Vpl. Pyhäjärven Rantakylässä. Vanhemmat olivat Matti (1894-1974) ja Amalia o.s. Vuohelainen (1901-1969) Muli. Perheessä oli 13 lasta, joista elossa on kuusi sisarusta.

Mulien koti oli keskikokoinen maalaistalo, joka sijaitsi vajaan kilometrin päässä Laatokan rannasta. Pellot olivat, kuten naapuritaloissakin, kivettömät, niitä oli helppo viljellä. Silti työtä riitti kymmenpäisen lypsykarjan kasvattamisessa. Hevosia oli kaksi, sekä sikoja, lampaita ja muita kotieläimiä vaihteleva määrä. Lapsia opetettiin työnteekoon pienestä pitäen, ja sitä arvostettiin suuresti.

Sota muutti elämää. Kaksi evakkomatkaa ison perheen kanssa ei aina sujunut ilman vaikeuksia. Niistä kuitenkin selvittiin. Nuorin lapsistakin, Orvokki,

syntyi evakkomatalla junassa Vaajakosken aseman tuntumassa 1944. Kaksi vanhinta poikaa, Matti ja Arvo, olivat silloin jo sotahommissa, Matti tosin vapaaehtoisena.

Sijoituspaikaksi tuli Jämijärven Tykköössä sijaitseva maatila, jossa Matti vietti nuoruusvuotensa ja muutti sieltä Jyväskylään. Varsinaisena elämäntehtävänä hänellä on ollut liikenneopettajan ja postiautokuljettajan toimet.

Nykyinen koti sijaitsee Iisalmessa, jossa Matti Muli viettää eläkepäiviään puolisonsa Eevan, o.s. Koistinen, kanssa. Harrastuksinaan Matilla ovat puuhastelut vapaa-ajan asunnossa, lukeminen sekä matkailu.

EEVA MULI

Kuolleita

Kauko Veikko Koppasen muistolle

Kauko Veikko Koppanen, s. 30.3.1927, k. 30.4.2010.

Veljeni Kauko Veikko syntyi Sakkolan Keljassa, ”Suvannon helmessä”, Antti ja Anna Maria (o.s. Talonpoika, Vpl. Pyhäjärvi) Koppasen perheen toisena lapsena. Vanhin poika Lauri kuoli jo 12-vuotiaana. Myöhemmin syntyivät työt, Kaukoa kolme vuotta nuorempi Irja ja minä Aura, juuri ennen sotaa. Lapsuutensa Kauko sai viettää kotikonnuillaan, mutta koulunkäynnin sota jo katkaisi. Perheelle tuli muiden tavoin lähtö sodan jaloista, kohti Hämettä, Urjalaan ja Vesilahdelle, jossa sisaruseni jatkoivat koulunkäyntiään.

Paluu takaisin kotiin, kotikylään, jonne kaikki tutut naapuritkin asettuivat asuinsijoilleen ja nuoret tapasivat jälleen toisensa, tuntui varmasti ihanalta. Sinä päivänä, 30.3.1942, isämme kirjoitti muistivihkoonsa ”Nyt elellään täällä kuolemaan asti”.

Toisin kuitenkin kävi, sillä runsaan kahden vuoden päästä, kesän ollessa kauneimmillaan, oli rakas kotiseutu lopullisesti jätettävä. Silloin Kauko oli jo 17-

vuotias ja joutui jäämään IS-joukkoihin. Samassa ryhmässä oli mm. hänen elinikäinen ystävänsä Kiurun Hannes. Irja-sisko, 14 täyttänyt, lähti neljää lehmäämme ajaen, Huli-koira mukana, ”kohti tuntematonta”. Minä neljävuotiaana tein evakkomatkan äidin ja invalidi-isän huomassa.

Saavuimme Rautalamille kauniissa järvimaisemassa sijaitsevaan maalaistaloon, josta saimme kammarin asuttavaksi. Koko ajan oli huoli ja ikävä sota-toimialueelle jääneestä Kauko-veljestä ja karjan kanssa matkalla olevasta Irja-siskosta. Joka iltarukouksessa pyysimme Jumalaa suojelemaan ja varjelemaan, että he tulisivat terveinä kotiin.

Kuljettuaan lähes kolme viikkoa saapui Irja-sisko lehmien ja Hulin kanssa Rautalamille. Kauko palasi paljon myöhemmin. Eräänä aamuna herätessäni näin kammarimme lattialla nukkumassa Kaukon ja Kiurun Hanneksen. Vihdoin oli ikävä poissa ja koko perhe oli koossa!

Rautalamilta siirryttiin Huittisiin, josta tuli meidän perheen, kuten myös monien samankyläisten asuinpaikka. Uuden kodin rakennusvuosi piti olla Kaukon asevelvollisuusvuosi, joten hän haki lykkäystä. Kävi kuitenkin niin, että rakennuslupa viivästyi-kin vuodelle, jolloin oli jo mentävä armeijaan. Aloitin silloin koulun. Veljen sotaväkiäikana minulle lähettämät kortit ovat yhä tallessa.

Kaukolle verraton puoliso, Lea Heikkinen, löytyi naapurista. He muuttivat Naantaliin, jossa alettiin rakentaa Neste-öljyjalostamo. Kun jalostamo käynnistyi, Kauko sai sieltä vakituiseen työpaikkaan, työsuhteen kestäessä yli 30 vuotta eläkkeelle siirtymiseen asti. Perheeseen syntyivät Jouni, Merja ja Juha. Työ Nesteellä oli raskasta kolmivuorotyötä. Se ei kuitenkaan hidastanut ahkeran miehen oman kodin rakentamista, perhe oli tärkein. Vanhemmilta peritty työteliäisyys oli luonteenomaista.

Eläkkeelle jäädessään Kauko oli vielä erittäin hyväkuntoinen. Nyt oli vapaita vuosia ja aikaa viettää myös mökillä. Kalastus sekä marjastus ja sienestys olivat aina olleet Kaukon ja Lean mieleisiä harrastuksia. Taitoa ja energiaa riitti niin, että 70 vuotta täytettyään Kauko oli rakentamassa Juha-poikansa ja tämän Tiina-vaimon suunnittelemaa ns. messutaloa Raisiossa.

Haaveen toteuttamiselle – rakentaa vielä oma uusi

talo, ei ollut mitään estettä. Oli terveyttä, taitoa, intoa. Niinpä nykyaikainen, komea talo oli valmis Kaukon täyttäessä 75 vuotta! Kun tytär Merjan ja Raimon talo muutaman vuoden päästä oli rakenteilla, osallistui Kauko myös heidän kauniin kotinsa rakentamiseen. Kauko nautti työnteosta ja puuhailemisesta, mutta oppi myös nauttimaan Naantalin veteraanien tekemistä Viron kylpylämatkoista, joihin he Lean kanssa osallistuivat useana vuonna. Tänäkin kesänä sen piti olla ohjelmassa, mutta toisin kävi.

Karjalaisuuden vaaliminen oli Kaukolle tärkeää. Jokavuotiset Sakkolan pitäjäjuhlrat ja usein myös Pyhäjärvi-juhlat olivat kesien tärkeitä tapahtumia. Suvannon Seutu ja Vpl. Pyhäjärvi-lehdet olivat odotettua lukemista. Menetetyn kotiseudun ikävä kestäi koko elämän, vain ajan kultaamiin muistoihin saattoi palata. Neljä kertaa Kauko oli käymässä kotikylässä Keljassa, sai kävellä kujasia pitkin kotipihaan, Akanaholle. Kaikki oli muuttunut, ollut vuosikymmeniä uusien isäntien hallussa. Vain Suvanto välkehti entisellään. Kahdella näistä matkoista hän kävi myös äidin kotipaikalla Pyhäjärven Saaprussa.

Vappuaatto oli Naantalissa aurinkoinen. Kauko oli ollut auton pesussa, kun huono olo yllätti. Lea-vaimo soitti Medi-Helin, mutta ennen kuin apu yllätti, Kauko oli jo menehtynyt. Elvytysyritykset olivat tur-

hia. Molemmat veljeni kuolivat kauneimmalla tavalla, rakkaidensa syliin. Lauri-veli kuoli äidin, Kauko vaimonsa käsivarsille. Runsaluminen pakkastalvi oli antanut oireita, jotka lääkärissä käynti vahvisti sydämestä johtuviksi. Varjoainekuvaus paljasti ohitusleikkauksen kiireellisyys, mutta aika loppui kesken. Kutsu leikkaukseen lieene postitettu kuolinpäivänä. Kauko sai elää harvinaisen tervettä elämää – siksi tämä äkillinen poismeno yllätti.

Kesäisen kauniina lauantaina 22.5. kokoonnuimme Suomen ja Veteraanien liipuin juhlistettuun Naantalin kirkkoon Kaukon siunaustilaisuuteen, jonka suoritti kappalainen Ensio Ruskovuo. Siunaushiekkana oli Keljan rannan Suvannon hiekkaa, joka vei ajatukset sinne, missä hän oli syntynyt ja lapsuutensa viettänyt. Ruskovuo puhui kauniin koskettavasti. Runsaisten kukkatervehdysten jälkeen tulivat Naantalin veteraaniveljet kauniin musiikin soudessa laskemaan seppeleensä.

Muistotilaisuus ohjelmineen oli kaunis, lämminhenkinen, musiikkiesitykset koskettavia. Mm. ”Veteraanin iltahuuto” sekä ”Jo Karjalan kunnailla lehtii puu” sai useimpien silmät kostumaan.

Rakas puoliso, isä, Jennin, Vilma-Riinan ja Matin pappi, veli, läheinen, on poissa – on ikävä. Muistoissa elät kanssamme – sydämissämme säilyt aina.

AURA WIRKKU, o.s. KOPPANEN pikkusisko

KERRO PERHE-UUTISET

Pyhäjärvi-lehdessä. Julkaisemme joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, poisnukkuneista, vihityistä ja valmistuneista. Lähetä tiedot toimitukseen, kerro sukujuuret ja laita mukaan myös valokuva. Muistathan kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun, kiitos!

Tilaa lehti omaksi, ystävälle tai sukulaiselle lahjaksi p. 040 730 2622

vpl. Pyhäjärvi

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella? Muista ilmoittaa osoitteenmuutoksesta lehden toimitukseen.

Merkkipäiviä

Rotjalahen poika Arvo Ijäs 95 vuotta

Enomme **Arvo Ijäs** täytti 27. päivä toukokuuta 95 vuotta. Hän järjesti syntymäpäiväjuhlaansa ties monennenkko kerran. Läsnä oli parisenkymmentä sukulaista ja ystävää ja pöytä oli könnelikkönä **Merja Inkin** aamulla leipomista pöytä-

raista. Ikäisekseen hyväkuntoinen Arvo viettää eläkepäiviään Huittisissa Kaarirannan palveluasunnossa, jossa aikaa on kulunut vasta kolme vuotta. Arvo seuraa aikaa lähinnä radion välityksellä kuunnellen tarkasti maailman uutiset ja ulos katsellen. Hän kertoi kuinka aina aamuisin katsoo onko hyvä kylvösää, kuten teki vuosikymmeniä maanviljelijänä.

Huittisten kirkkoherra **Paavo Herranen** toi kotiseurakunnan tervehdyksen ja pitkäaikainen hyvä ystävä rovasti **Eino Lehtisääri** kävi tapansa mukaan onnittelemassa ja toivottamassa Jumalan siunausta. Yhteisesti veisaisimme täytekkäkahvien lomassa Arvon toiveen mukaisesti isä **Villen** lempivirren 188, On Herra pyhä sanasi niin usein unohdettu.

Veteraanikuoro Lauuveljet **Paavo Punkarin** johdolla toivat veteraanien tervehdyksen Arvolle. He esittivät mm. **Kalervo Hämäläisen** Veteraanin iltahuudon, ”Hoivatkaa, kohta poissa on veljet, Muistakaa, heille kallis ol’ maa” mikä sopikin hyvin tilaisuuteen, onhan Arvo yksi kahdeksasta huittislaisesta talvisodan veteraanista. Taipaleen ristillä muistetusta sankarista oli laajempi ar-

Arvo Ijäs, 95 v.

tikkeli viime joulukuun numerossa **Reino Äikiän** kirjoittamana. Samoin saman laulun kohta ”Laineissa Laatokan mahti, Kahlita kenkään ei voi. Veljet sen rantoja vahti,” muistuttaa kuinka Arvo oli varusmiespalvelustaan suorittamassa juuri Laatokalla, Konevit-san saarella.

Itse muistelin puheessani enoa ja hänen elämän taivalta ja pitkää elämänsä kemustaan Rotjalahesta tavuosien ja Oriveden kautta Huittisiin, eli tsaarin ajasta EU-aikaan.

Erityisen suurella lämmöllä muistelin noin 50 vuoden takaista aikaa, jolloin olin monena kesänä mummolassa, enolla ”kesärenkinä”. Tuo aika on jäänyt mieleeni useastakin syystä, päällimmäisinä kuitenkin kaksi asiaa. Niistä pikkupojan silmin tärkein oli enon BMW -merkinen avoauto, muistan kun ajoimme enon kanssa kaksin Suomen kesässä, ”katto auki”!

Toinen asia, joka on jäänyt myös erityisesti mielee-

Veteraanien Lauuveljet Paavo Punkarin (oikealla) johdolla, vasemmalla Pertti Alajuusela ja keskellä Lauri Kittilä.

ni, olivat keskiviikon iltakirkko ja pyhän jumalanpalvelus. Kävimme kirkossa usein kahdestaan, hän toimi kolehdin kantajana, joka minusta oli erityisen hienoa. Muistan myös, että hän pukeutui aina hyvällä tilannetajulla, kuten herrasmiehelle kuuluukin.

Usein pohditaan pitkän iän salaisuutta. Kun katsoo ja kuuntelee Arvoa, tulee eittämättä mieleen kaksi asiaa, hänen aina positiivinen asenne elämään ja hyvä fyysinen kunto, jota hän edelleen hoitaa säännöllisellä veteraanikuntoutuksella.

Reino Äikiä kertoi, miten hän teki Arvosta 70-vuotishaastattelua v. 1985, siis 25 vuotta sitten. Tuol-

loin Reino kyseli pitkän iän salaisuutta, johon Arvo oli todennut, että hyvä terveys. Hän on osannut kääntää voimaksi kaikki ne sodan kauhut, menetetyt kodin ja koti-Karjalan ikävän. En malta olla vielä lainaamatta Kalervo Hämäläisen sanoja ”Ylväänä Karjalan heimo tuskaansa kantanut on”.

Hyvästellessämme Arvoa enoa totesimme, että viiden vuoden kuluttua on syytä suureen 100-vuotisjuhlaan, jotka hän lupasi järjestää. Toivotankin vielä näin lehden välityksellä enolle antoisia päiviä ja runsaita vuosia sekä Korkeimman siunausta.

KARI ÄIKÄS
Sisaren poika

Väitöksiä

Proviisori **Manu Juho Mikael Eevan** farmakognosian alaan kuuluva väitöskirja tarkastettiin 21.5.2010 Helsingin yliopiston Farmasian tiedekunnassa.

Väitöskirja ”Plant secondary metabolites in Peucedanum palustre and Angelica archangelica and their plant cell cultures” käsittelee suoputken ja väinönputken ja niiden kasvisoluviljelmien sisältämiä kumariiniyhdisteitä. Vastaväittäjänä toimi professori Elín Soffía Ólafsdóttir, Islannin yliopistosta.

Manun vanhemmat ovat **Raili Eeva ja Aarne Eeva**. Aarnen vanhemmat olivat **Hilda Eeva o.s. Lylander**

Metsäpirtin Kirveenmäeltä ja **Emmanuel Eeva** Vpl Pyhäjärven Lahnavalkamasta.

Valmistuneita

Teppo Similä on valmistunut Metropolia ammattikorkeakoulusta 26. 2.2010. tutkintonaan kulttuuri- ja viestintäalan medianomi (AMK).

Tepon vanhemmat ovat **Timo Similä ja Päivi Sepäpän** o.s. **Pelkonen** vanhemmat **Toini o.s. Vesikko** Porsaanmäeltä ja **Lauri Pelkonen** Savimäeltä.

Anne Kalliomäki Ulvilasta on valmistunut erityisopettajaksi Turun yliopiston Rauman okl:stä. Anne toimii opettajana ja rehtorina Leineperin Antti Ahlströmin koulussa.

Äiti **Sinikka Aakula**, o.s. Rautiainen, ja isä **Väinö Aakula**. Äidin vanhemmat **Juho ja Aino Rautiainen** Yläjärveltä.

Kotikokin kertomaa

Munavoita juhannuspöytään

Lainataanpa taas vuoden karjalaista kirjaa, jonka FT **Pirkko Sallinen-Gimpl** on kirjoittanut karjalaisesta ruokaperinteestä.

Munavoi oli ennen herkkua, jota tarjottiin pääsiäisenä ja juhannuksena ja muina vuosipäivinä piirakoiden kanssa. ”Tätilässä, taivaassa, syötiin munavoita, vehnästä”, kertoo Sallinen-Gimpl.

Omasta kokemuksesta voin suositella munavoita myös uusien perunoiden ja sillin kyytipojaksi. Eli keitettyjä kananmunia, voita ja ripaus suolaa sekoitetaan, mausteeksi käy ruohosipuli, tilli tai persilja, käyttötarkoituksen mukaan.

Ternimaitoa, juustomaitoa, pihkamaitoa eli vasta poikineen lehmän maitoa saanee suoramyyntitiloilta, ehkä kaupan pakastealtaastakin. Monenkohan lapsuusmuistoihin vielä kuuluu uunissa paistettu juustomaito, joka on helppo valmistaa: uuniruukkuun laitetaan ternimaitoa ja mausteeksi hieman suolaa. Annetaan hyttyä uunissa ja paistetaan kauniin ruskeaksi. Nautitaan maidon, sokerin ja kanerin kanssa, hilloakin voi kokeilla. Sain uunissa paistettua juustomaitoa pitkän tauon jälkeen viime kesänä, kun **Salme Rintala** sitä tarjosi. Kiitos!

Munajuuston tekoa kokeilin muutama vuosi sitten, kun perheessämme sattui olemaan pieni lauma kesäkanoja, serkkuni meille lahjoittamia, ja munista ylituotantoa. Netistä löytyi helppoja ohjeita, ja ihan hyvää, lempeän makuista munajuustoa saatiin.

Karjalaisista kotiseutumatoilta osa reissaajista tuo mukanaan hirssiä ja tattaria, joita voi käyttää niin piirakoiden sydänaineiksi kuin puuron tekoon. Hirssit täytyy muistaa huuhtella useammassa vedessä niin, että viimeinen huuhteluvesi on aivan kirkasta. **Tyine Pelkonen** Pyhäjärveltä kertoo Karjalaisessa keittokirjassa, että tattari sopii rieskan (uunipuuro) aineksiksi, kuten ohra ja riisi. ”Syötiin sunnuntaina marjaläpäkän (marjakeiton) kanssa”.

Rieska on sanan toisessa merkityksessä, ehkä tutummassa, leipää. Kaurarieskan nykysovellus kuuluu keittokirjan mukaan näin: puoli litraa piimää, 1 rkl suolaa, 7 dl kaurahiutaleita. Piimään lisätään suola ja kaurahiutaleet. Taikina levitetään voidellulle pellille ja paistetaan 250-asteisessa uunissa 10-15 minuuttia, kunnes rieska on kypsä ja rapea. Tarjotaan lämpimänä voin kera.

Maukasta kesää!

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

”Vaik hattu jäikii kanno päähä, suku jatkuu...”

Maija-Liisan vanhemmat; **Simo Mannikainen** Vpl Pyhäjärven Saapun Keskylästä ja Hilma **Maria Mannikainen** s. **Jäppinen**, tarkemmin Jäppise suure Heiki Hilma Saapun Sepänmäeltä.

Mannikaisen suku on säilynyt vain Vpl Pyhäjärvellä Saapun kylässä. Vanhimman veljen sukunimi sammui jo Karjalassa. Nuorimmaisen sammumassa, koska me naiset jatkamme sukua muilla nimillä. Keskimmäisen veljen jälkikasvulla nimi säilyy, koska ovat poikia.

MAIJA-LIISA
JOKISALO

Neljän polven naiset Nokialla. Oikealta Maija-Liisa Jokisalo s. Mannikainen, Marianne Hautakoski s. Jokisalo, Heidi-Maria Hautakoski, sylissä Milja-Sofia Heikkilä.

Ikaalisten Karjalaseurassa opetellaan kinnasneulatekniikkaa

Viime Pyhäjärvi juhlassa Nokialla oli **Maija-Liisa Jokisalon** hieno ja monipuolinen kinnasneulatöiden näyttely. Ikaalisten Karjalaseuran sihteeri **Lea Jokinen** katseli ihastuneena näitä vanhalla karjalaisen perinne käsityötaidolla tehtyjä kintaita, liivejä, myssyjä ym.ym. Hän päätti ehdottaa Ikaalisten Karjalaseuralle yhdeksi toimintatavoitteeksi kinnasneulatekniikan opettelun. Asiaa innostui heti toistakymmentä henkilöä siis henkilöä, koska joukossa oli yksi mieskin. Ja kun opettajaksi lupautui eläkkeellä oleva sairaanhoitaja Maija Liisa Jokisalo, niin asiahan oli sillä selvä.

Nyt on kokoonnuttu kuusi kertaa ja Lea totesi, ”kyllä tämä alku on ollut tavattoman vaikeaa ja jos teki jossain kohdassa väärin, niin purkaminen on vielä vaikeampaa.” Sitkeästi on vaan opeteltu ja **Eila Liikala** jaksoi innostaa. ”Jos tätä on monet sukupolvet tehneet ja oppineet ennen meitä, niin ei kai me sen huonompi sukupolvi ole.” Jokainen osanottaja on aikaisemmin tehnyt monenlaisia käsityöitä ja tietenkin kinnasneulallakin nyt osataan jo pujotella lankaa oikeasta kohdasta. Ja lisäopetusta vaativimpiin töihin saadaan kesän jäl-

keen syysohjelman aikana. Tekotapa on tietysti hitaampaa kuin puikoilla neuloen, mutta jälki on kinnasneulotun eduksi 6-0.

Muun muassa tällaisen kerhon toimintaan on mahdollisuus saada Opetusministeriön alaisen koulutuskeskuksen opintotukea. Ryhmän koko täytyy olla vähintään 10 henkeä. Ikaalisissakin on jo hakemusta kaavakkeet saatu ja ehdot tuen saamisesta tarkkaan luettu. Karjalaseurala on hyvät mahdollisuudet saada opettajan matkakorvauksiin ja muuhun toimintaan pientä rahallista tukea. Maija-Liisa Jokisalo käy Nokialta Ikaalisissa opettamassa.

Muistan, kun äitini teki aikoinaan sisareni miehelle lahjaksi kahdet kinnasneulakintaat työrukkasiin. Jäyhän satakuntalaismiehen kiitos tuli sydämeistä. ”Minulla ei ole ikinä ollut näin luonnikkaita kintaita. Miten ihmeessä ne on tehty, kun en ole täälläpäin tämmösiä koskaan nähnyt?”

Perinne on sitä, mikä säilyy sukupolvelta toiselle. Karjalainen käsityöperinne on rikasta, kaunista, näyttävää ja ennen kaikkea käytännöllistä. Oppimisen arvoista nykyihmisillekin.

SALME RINTALA

Kinnasneulatekniikan historiaa

Kinnasneulatekniikka on tunnettu jo esihistoriallisena aikana. Siinä pujotetaan lankaa suurella neulalla toistensa läpi kulkeviksi silmukoiksi.

Tuloksena on tasomaisista tekstiilipintaa, joka poikkeaa neulotusta ja virkatusta pinnasta. Valmistustekniikasta johtuen silmukat eivät purkautu kuten tavallinen neule tai virkkaus. Vaikka tekniikalla valmistettuun tuotteeseen tulisi reikä, se ei purkautu. Toisaalta väärin neulotun kuvion purkaminen on vaikeaa ja hyvin hidasta.

Työtapana kinnasneulatekniikka tunnetaan ympäri maailman, mm. Iranissa ja Amerikan intiaanien keskuudessa. Kinnasneulaompelelun variaatioita on löydetty Tanskasta tutkitusta kivikauden asuinpaikasta, joka ajoittuu vuoteen 4200 eKr. Vanhimmat neulakintaat ja -sukat on löydetty Egyptistä ja Pohjoismaista. Näistä vanhimmaksi on

Ikaalisten Karjala-seuran naiset esittelevät Maija-Liisa Jokisalon kinnasneulalla tehtyjä asusteita. Henkilöt vasemmalta Lea Jokinen os. Lappalainen, Eila Liikala o.s. Kuivalainen, Leena Kannisto o.s. Lappalainen, Hely Pitkänen, Maija Virtanen o.s. Savolainen, Raija Holma o.s. Patrakka, Maija-Liisa Mattila o.s. Nuora, Marja-Liisa Marjamäki o.s. Sirkiä, kurssin opettaja Maija-Liisa Jokisalo, edessä Ritva Meskanen ja Marja-Liisa Väyrynen.

arvioitu Ruotsin Åslesta löydetty lapanen, joka on ajoitettu 200-300 luvulle.

Vanhimmat Suomesta löydetty neulakintaat on tehty ristiretkien aikaan. Kaukolan Kekkämäestä on tallennettu erivärisin langoin ommeltu sukan pala ja Mikkelin Tuukkalasta 1300-luvulta peräisin oleva valkoinen, kirjottu miehen kintaan kappale. Suomessa ja muualla Pohjois-Euroopassa neulakintaiden valmistamisen taito säilyi pitkään kylmän ilmaston vuoksi. Se olikin maassamme ainoa tunnettu lankatekniikka 1600-luvulle saakka, jolloin muodikas neu-

lonta syrjäytti sen. Neulonnan voittokulku alkoi Länsi-Suomesta. Sen sijaan Itä-Suomessa, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla kinnasompelu oli yleistä vielä 1950-luvulla. Kaikkein elinvoimaisinta neulakinnasaluetta sotiin asti oli Karjala. Karjalaiset evakot levittivät taitoa eri puolille Suomea. Eri pitäjien tavat tehdä kintaita poikkesivat toisistaan. Puhuttiin mm. ”suomeksi” ja ”venäjäksi” neulomisesta.

Neulekintaat olivat erityisen suosittuja miesten työkintaina, sillä ne olivat lämpimiä ja kestäviä, eivät purkautuneet. Paitsi kin-

taita ja sukkia, kinnasneulatekniikalla tehtiin myös myssyjä, maitosiivilöiden siivilälappuja ja hevosten loimia. Kintaiden teon taitaneet tekivät niitä usein myös oman käytön lisäksi myyntiin. Kintaita käytettiin vielä 1700- ja 1800-luvuilla Itä-Suomessa maksuvälineinä. Niillä maksettiin ainakin sotaveroja Venäjälle ja papille palkka vihkimisestä. Joutsenossa vielä 1800-luvulla pappi ilmoitti saarnastuolista, että vihkimisen palkaksi käyvät joko raha tai pari kunnollisia neulakintaita. Neulotut lapaset eivät kelvanneet.

-SR

Mikä on Karjalaisten kesäkoti?

Helsingissä, Laajasalon Jollaksessa löytyy viehättävä kesäkahvila, rantasauna ja oleilupaikka Karjalaisten kesäkoti. Tätä ihanilla merenrantakallioilla sijaitsevaa kesäpaikkaa ylläpitää Pääkaupunkiseudun Karjalaisyhdistys Pääsky ry. Siinä on n. 25 jäsenseuraa, mm. Vpl. Pyhäjärvi-seura.

Vuonna 1886 rakennettu Bergsundin huvila, vuokrattiin 1970 Helsingin kaupungilta karjalaisten kesäkäyttöön. Merkittävä, palveluita parantava remontti valmistui tämän vuoden keväällä.

Helsingin kaupunki teki vesijohto- ja viemärintiä. Niinpä kesäkodilla on nyt yleisön käytössä huvila- ja saunarakennuksissa siistit ja asianmukaiset wc:t. Pesutilassa ja keittiössä on kaupungin verkostoon kytketty vesijohto, lämmintä ja kylmää hyvää vettä tulee kraanoista. Keit-

tiön lattia ja kaapistot on uusittu, samoin mm. saunan lauteet. Kalliolle kulua helpottamaan on hyvin onnistuneesti rakennettu puinen loivaportaikkoinen kävelyliiska.

Huvilan ulkomaalaus ja sisätilojen ovenpielien maalaminen sekä rantalaiturin rakentaminen eivät ennätäneet valmistua vielä tähän kesään mennessä. Kun ne ja lopullinen parkkialue ja tulotie sille on kunnostettu, voidaan pitkäksi aikaa huokaista helpotukseksi.

Tänä vuonna, toisin kuin viime vuonna, Kesäkodin juhannuksen kruunaava kokkokin päästään tuikkaamaan tuleen, jos tuulet pysyvät loitolla. Juhannusaatto perjantaina 25.6. vietetään saunoen, kahvitellen ja ruokaillen. Saunavuorot naisille klo 13-15, miehet klo 15-17. Klo 18 on lipun nosto, klo 19 lasten kokko

ja klo 21 varsinainen juhannuskokko säävarauksella. Ohjelmasuorituksia toivotaan mukaan tulijoilta. Aattona kahvio on auki klo 22 asti.

Kesäkahvila on syyskuun alkuun asti avoinna ti-su klo 11-19. Iltojen piristykseksi järjestetään yhteislaulutlaisuuksia, joita on to 15.7. ja Taiteiden yön tapahtumassa pe 27.8.

Alueella voi oleskella päivän tai pidempiä aikoja, huvilassa ja saunarakennuksessa löytyy myös majoitustiloja. Perhe- ja tilaussauna on käytössä. Paikkaa voi vuokrata niin perhejuhliin kuin yhdistysten kokouksiksi. Karjala-kortilla saa 10 prosenttia alennusta käyttömaksuista. Varaukset ja tiedustelut 0400 705 959 / **Anja Lehtinen**.

Kesäkoti löytyy osoitteesta Meri Perttilänpolku 8, Villingin saarta vastapäätä.

Kesäkoti kuistin puolelta iltapäivän auringossa. Pääsyä sisäänkäynnin luo helpottaa kalliolle rakennettu loiva puinen portaikkoluiska.

Julkisilla kulkuneuvoilla sinne pääsee reittiä metrolla Herttoniemen asemalle ja sieltä Jollakseen lähtevällä bussilla nro 85. Bussista jäädään pois Villingin tiehaarassa (Hämeenpatantien

pysäkki), missä on viitta Karjalaisten kesäkodille ja -kahvilaan. Kävelymatkaa Jollaksentietä pitkin on 1,2 kilometriä.

KAARINA
PÄRSSINEN

KARJALAN LIITTO
1940-2010

www.karjalanliitto.fi

Kauvatsalla kohta kaikki valmista

Vpl Pyhäjärvijuhlien valmistelutyöt Kauvatsalla ovat loppusuoralla.

Seuraavassa muutamia juhliin liittyviä seikkoja:

Juhlapaikat:

Juhlapaikkoina toimivat kirkko, seuratalo ja leirikeskus Aittakari. Lisäksi on varattu muita tiloja suukokouksia yms. varten. Aittakari sijaitsee kauniin Sääksjärven rannalla, n. 8 km:n päässä keskustasta. Muut juhlapakat ovat aivan Kauvatsan ydinkeskustassa. Seuratalon ja kirkon välinen etäisyys on n. 1,5 km.

Juhlakanslia:

Juhlakanslia on avoinna seuratalolla koko juhlien ajan. Kansliasta löydät aina apua erilaisiin juhlaa koskeviin kysymyksiisi. Kansliassa myydään myös kirjoja ja muita tuotteita.

Kimppakyydit:

Paikalliset taksiyrittäjät tarjoavat edullisia kimppakyytejä mm. Huittinen – Kauvatsa, seuratalo – kirkko, keskusta – Aittakari. Täysi auto takaa edullisen kyydin.

Majoitus:

Majoituspaikaksi suosittelemme leirikeskus Aittakaria. Majoituksen hinta sisältää aamusaunan ja aamiaisen. Omat lakanat ja pyyhkeet mukaan. Varaukset Hannu Pruuki 0400 945 252.

Muita majapaikkoja lähistöllä:

- Haapahuhdan tila Kauvatsa (02) 556 5127
- Mantan Saaritila Kyttälä 040 837 0476
- Kesähotelli Tyrni Kokemäki 044 560 4758
- Anttilan tila Kokemäki (02) 546 0485
- Marttilan tila Kauvatsa (02) 556 1125

Ruokailu:

Juhlien muonittajana toimii Pitopalvelu Tiina Lähteenmäki Kauvatsalta. Lauantaina tarjolla on lihakeittoa, sunnuntaina on porsaankuohutä lisukkeineen. Ruokailu hoidetaan pääasiassa seuratalolla, lauantain keittolounas on tarjolla myös Aittakarissa.

Kanttiinit:

Periaatteenamme on: missä kokoontumista, siellä myös kanttiini. Pääkanttiinimme on seuratalolla, sivupisteitä Aittakarissa ja myös muissa kokoontumispaikoissa. Kanttiinissa on myynnissä kahvia, teetä, pullaa, karjalanpiirakoita, juomia, jäätelöä, yms. Aittakarin kanttiinista vastaa Kauvatsan Maatalousnaiset.

Taulujen myyntinäyttely:

Harrastetaiteilija Irja Pokkinen-Müller Saksasta, Frankfurtin lähistöltä, järjestää tekemiensä taulujen myyntinäyttelyn. Tutustu näyttelyyn ja osta taulu vaikka lahjaksi.

Arpajaiset:

Kauvatsan Karjalaiset ry järjestää arpajaiset seuran toiminnan tukemiseksi. Arpajaisvoittoja on n. 15 kpl, yhteisarvo yli 1500,-. Päävoittona on kahden hengen matka Vpl Pyhäjärvelle ensi kesänä viikkoa ennen juhannusta. 3-päiväisen matkan arvo on n. 300,- / henkilö. Vain arpoja ostamalla voit voittaa.

Juhlatapahtumat:

Lauantai 17.7.

klo 13.00	Aittakari,	Sukuseminaari, suku- ym. kokoukset
klo 16.00	kirkko	Muistojen ilta
klo 19.30	seuratalo	Iltamat, lopuksi tanssia, orkesterina Revontulet, liput 10 euroa
		juontajana Juhani Merikallio
klo 15-19	seuratalo, Aittakari	Ruokailu

Sunnuntai 18.7.

klo 10.00	kirkko	Juhlamessu, seppelten lasku
klo 11.00	seuratalo	Ruokailu
klo 14.00	seuratalo	Pääjuhla, liput 10 euroa, juontajana Juhani Merikallio

Aittakarissa lauantaina iltapäivällä ja illalla sauna. Sunnuntaina aamusauna. Saunominen on maksuton. Ota omat pyyhkeet mukaan. Tarkempaa tietoa antaa Aittakarin isäntä Markku Itäsalo, p. 050 302 1252

Tervetuloa Kauvatsalle!

Koe elämäsi Vpl. Pyhäjärvijuhlat nostalgisessa maalaismiljöössä

Järjestelytoimikunta

TUOMO HINKKANEN
0400 440 147
www.kauvatsankarjalaiset.net

Yhdessä olemme enemmän

Pyhäjärvi-Säätiön hallitus kokousti Kauvatsalla ja vieraili juhlapaikoilla

Säätiön hallituksen pj. Yrjö S. Kaasalainen kiitti Tuomo Hinkkasta kutsusta Kauvatsalle.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus piti kesäkuun kokouksensa Kauvatsalla ja tutustui samalla heinäkuisen pitäjäjuhlan pitopaikkoihin.

Tuomo Hinkkasen johdolla on Kauvatsalla viritetty juhla järjestelyihin likimain koko kylä yrittäjiin, järjestöineen ja kokouspaikkoineen. Juhlan vastuutahona on Kauvatsan Karjalaiset ry.

Kaksipäiväiset Pyhäjärvi-juhlat saadaan viettää kauniissa maalaismiljöössä, joten paikalle kannattaa lähteä kauempaakin! Tarjolla on apua kyytijärjestelyihin, majoitusta ja muonitusta. Kts. lisäinfoa Kauvatsasta myös edellisistä Pyhäjärvi-lehdistä.

Ohjelmaa on luvassa aina lauantain käynnistävästä sukutapaamisesta sunnuntaipäivän pääjuhlaan. Tarkempi ohjelma julkaistaan heinäkuun lehdessä. Säätiön hallinto totesi ennakkovalmistelujen sujuneen mallikkaasti ja osaltaan toivottaa väen tervetulleeksi pitäjäjuhliin!

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Uot sie miul sukkuu?

Perinteinen Vpl Pyhäjärvijuhliin kuuluva sukututkimusseminaari aloitetaan lauantaina 17.07.2010 klo 13. Paikkana on Sääksjärven rannassa luonnonkauniilla paikalla oleva leirikeskus Aittakari.

Avauksen ja esittelyjen jälkeen kuulemme **Kalle Pakarisen** historian tutkimukseen paneutuvan puheenvuoron ja kartoitamme pyhäjärveläisten kuumista ja toimintaa sukuseuroissa. Noin klo 14.30 siirrymme sukujen omiin tilaisuuksiin.

Ainakin Kaasalaiset, Pakariset ja Pärssiset pitävät omat palaverinsa Aittakarin hyvissä tiloissa. Muiden sukujen tilantarpeesta pyydän ottamaan yhteyttä etukäteen. Tulkaapa taas lukuisasti paikalle!

ANTERO PÄRSSINEN
puh. 0505706575
Sähköposti tero.parssi@phnet.fi

Kauvatsan kirkkoon mahtuu 520 henkeä. Kauniin puukirkon edustalla Antero Pärssinen (vas.) Tuomo Hinkkanen, Markku Itäsalo, Pirjo Kiiala, Yrjö S. Kaasalainen, Salme Rintala ja Juhani Forsberg.

Leirikeskus Aittakarista löytyy kokoustiloja ja petipaikkoja.

Puoliksi kauvatsalainen kertoilee

Usein sanotaan, että Pyhäjärven tytöt ovat kauniita vielä vanhanakin, mikä pitää paikkansa. Kerron tapauksesta, joka on minulle hyvin läheinen.

Kun nyt te juhlaväki tullette Kauvatsalle, niin huomaa kyllä, että on niitä kauniita tyttöjä ja rouvia täälläkin. Karjalaisuus on ehkä vaikuttanut ja kantanut hedelmää.

Minulta ainakin aikanaan meni jalat alta ja tulin puoliksi kauvatsalaiseksi, kun tansseissa satuin hakemaan kauvatsalaista **Sinikkaa**. Samalla voitettiin ehkä luon-

tevimpana parina suuri hedelmäkori kukkasineen. Olikohan silloin muutakin kuin nykyisin oleva maan vetovoima?

Myös lisätilan viljely Pii-lijoella alkoi vähitellen. Mansikastahan se alkoi. Kaikki oli niin kuin olla pitää – perhe kasvoi pojalla ja kahdella työllä. Sitten vakava sairaus vei aika nopeasti vaimoni 35-vuotiaana, isku oli kova. Äidin neuvot loppuivat liian aikaisin.

Oheissa kuva Kauvatsan seurantaloon vierestä kahdesta komiasta ”passurity-

Tuntematon Kauvatsan sankarihaudassa

Lähdemme kaupasta nippu kanervia kainalossa viettäväksi omaisten haudoille. Taitetaan myös pihalta pih-takuusesta oksia, joiden keskelle laitetaan kanervat. Näin haudat ovat vastaanottamassa syksyn ja talven viimat. Kotikuntamme lisäksi hoidetaan omaisten hautoja Kauvatsalla.

Manamajoille menneen entisen vaimoni äidin ja isän hauta on Kauvatsan kirkkoon mentäessä oikealla. Vastapäätä vasemmalla muistomerkkeineen siistissä kunnossa oleva sankarihauta-alue.

Isänmaan edestä annetut uhrat muistuttavat meille jälkipolville, mihin he olivat aikanaan valmiit. Myös vaimoni serkkuja Rakolahden kulmalta, veljekset **Asseri** ja **Jaakko** lepäävät tässä sankarihaudassa parhaassa iässä elämän menettäneinä. Ei ollut ihme, vaikka oma äiti tuskaaisena kädet silmillä kyynelehti monenlaisessa asennossa. Suru on ollut suuri. Äiti oli tunnistanut toisen poikansa suurista ja-

loista. Eipä silloin taitanut olla, niin kuin nykyisin, kriisiapua henkisesti puolella katastrofin keskellä. Kirkkoherrankin oli ehdittävä lohduttavine sanoineen moneen kotiin suruviestiä viemään. Tilanne on ollut kova puolin ja toisinkin.

Kauvatsan sankarihaudassa yhdessä kivessä lukee tuntematon. Kerron tästä järkyttävän tarinan. Kauvatsalle oli tuotu sodan jaloista sankarivainaja **Esko Vähä-Rukan** nimellä. Tiedän melko tarkkaan tästä asiasta, koska kyseinen henkilö oli **Martta**-vaimoineen puolisoni kummeina Sääksjärveltä. Omaisten keskuudessa suru oli suuri ja hautajaisvalmistelut olivat edessä. Lehdessä oli sankarivainajalle laitettu kuolinilmoitus hautajaispäivämäärineen. Minullakin on tämä kuolinilmoitus jossain talalla paperien joukossa.

Hautajaispäivän lähestyessä vainajan veli oli kuitenkin sanonut, että hänestä vainaja ei ole Esko. Tähän veljen lausuntoon tuli pian kauvatsalaisen aseveljen vahvistus, että Esko elää sotasaaralassa, mutta ei voi puhua haavoittuttuaan päähän ja aivoihin. Luunsirpaleet painavat aivoja eikä sirpaleita voi sieltä leikata.

Hautajaisvalmistelut lopuivat siihen paikkaan. Toivoa oli annettu surun keskelle. Puoliso lähti sairaalaan ja sanoi, ettei ollut tuntea miestänsä, koska hän oli valkoinen kuin lakana. Jonkun ajan kuluttua miehen puhe alkoi käydä ja

Kauvatsan sankarihaudausmaan patsas.

vointi parani. Invalidiprosentti jäi kuitenkin korkeaksi. Maatilat työtkin alkoivat sujua voinnin mukaan. Joskus sirpaleet lähtivät liikkeelle. Siitä seurasi kohta-

Yksi syy paranemiseen oli varmasti valoisa luonne. Ystäviä oli paljon. Muistan itseen, että kylässä käytiin puolin ja toisin. Sitten kun tämä kummipari vanheni, ostivat he omakotitalon Ulvilasta ja sieltä siirtyivät osakkeeseen Poriin.

Harvalla miehellä on tällainen, voisi sanoa jatkoai-ka, suotu, noin 50 vuotta, ja harvalla on kahta kuo-

linilmoitusta. Muutamia vuosia sitten veteraani kuoli, mutta puoliso elää yhä. Kävin muutama viikko sitten katsomassa häntä ja muisteltiin menneitä aikoja.

Tämä vainaja, joka oli tuotu Kauvatsalle, täytyi haudata tuntemattomana. Kenenkään äidin ja isän poika siellä lepää, on arvoitus.

Sotilas on kuitenkin saanut kauniin paikan aseveljiensä keskelle.

MATTI PÄRSSINEN
Lavia 19.2.2003

Kauvatsalla tehdään perinnemaaleja Eurooppaan asti

Keskellä pientä Kauvatsan kylää, vanhassa meijerirakennuksessa, Uulatuote Oy valmistaa korkealaatuisia perinnemaaleja parhaista luonnon raaka-aineista. Yrityksen perusajatuksena on ennen kaikkea luonnon, rakennuksen ja sen asukkaiden hyvinvointi.

Laadukkaiden raaka-aineiden ja aitojen reseptien etsiminen sekä valmistusmenetelmien kehittäminen ovat vaatineet pitkän työn. Uulatuotteen synty sijoittuikin Nurmoon 1970-luvun puoleen väliin, jolloin **Arto Uunila** kiinnostui perinnemaaleista ja niiden valmistamisesta. Vuonna 1978 perustettiin yritys, joka sai nimekseen Uulatuote Oy. Seinäjoen ja Ilmajoen kautta vuonna 1987 yritys päätyi Kauvatsalle nykyiselle paikalleen.

Arto Uunilan jäädessä eläkkeelle 1992 jatkoi isänsä jalanjälkiä poika **Jouni Uunila**. Syksystä 2009 al-

kaen yrityksen toimitusjohtajana on toiminut Jounin sisar **Sari Uunila**.

Tuotevalikoima on laajentunut vuosien mittaan, ekologisten arvojen noustessa kuluttajille tärkeiksi. Tuotevalikoimaan kuuluu nykyisin maaleja lähes kaikkiin sisä- ja ulkomaalauskohteisiin. Uusimpia saavutuksia on Uula-keitto-maalin Tekniikan Maailman testivoitto. TM rakennusmaailma -lehti (4E/2010) testasi aitoja perinteisiä punamultia ja totesi Uula-keitto-maalin vievän voiton peittävytyydessään, helppoudestaan sekä tarttuvuudestaan. Myös Uulan petrooliöljymaali on voittanut TM rakennusmaailman testin vuonna 2008.

Pienen tehtaan etuna on yksilöllinen, osaava ja joustava asiakaspalvelu. Työntekijöiden hyvinvointi, kouluttaminen ja iloinen työilmapiiri ovat yritykselle tär-

keitä arvoja. Uulatuote työllistää tällä hetkellä parikymmentä henkilöä.

Yritykselle on tärkeää, että maali on suojaava, arvokkaasti vanhenevaa ja helposti uusittavaa. Vanhan ajan maavärit sopivat ympäristöönsä ja elävät kauniisti valon muutoksissa.

Uulatuotteen jälleenmyyjä löytyy ympäri Suomea sekä ulkomailta Ruotsista, Hollannista ja Virossa. Yrityksen nettisivuilta löytyy runsaasti infoa sekä maalinvalintaohjelma, josta saa helposti tietoa, mikä maali millekin pinnalle sopii.

Uulatuotteen myymälä aivan Kauvatsan keskustassa on avoinna Pyhäjärvi-juhlien aikaan lauantaina 17.7. klo 12-17. Tervetuloa tutustumaan myymälään ja tehtaan tuotteisiin.

TUOMO
HINKKANEN

Uulatuote Oy:n toimitilat Kauvatsan keskustassa vanhan meijerin yhteydessä. Taustalla Kauvatsajokilaakson viljelyksiä.

Mitä nähtävää Pyhäjärvellä – ja miten sinne pääsee

Lukijain pyynnöstä julkaisemme uudelleen **Reino Aikiän** kirjoittaman ”matkaoppaan” Pyhäjärvelle.

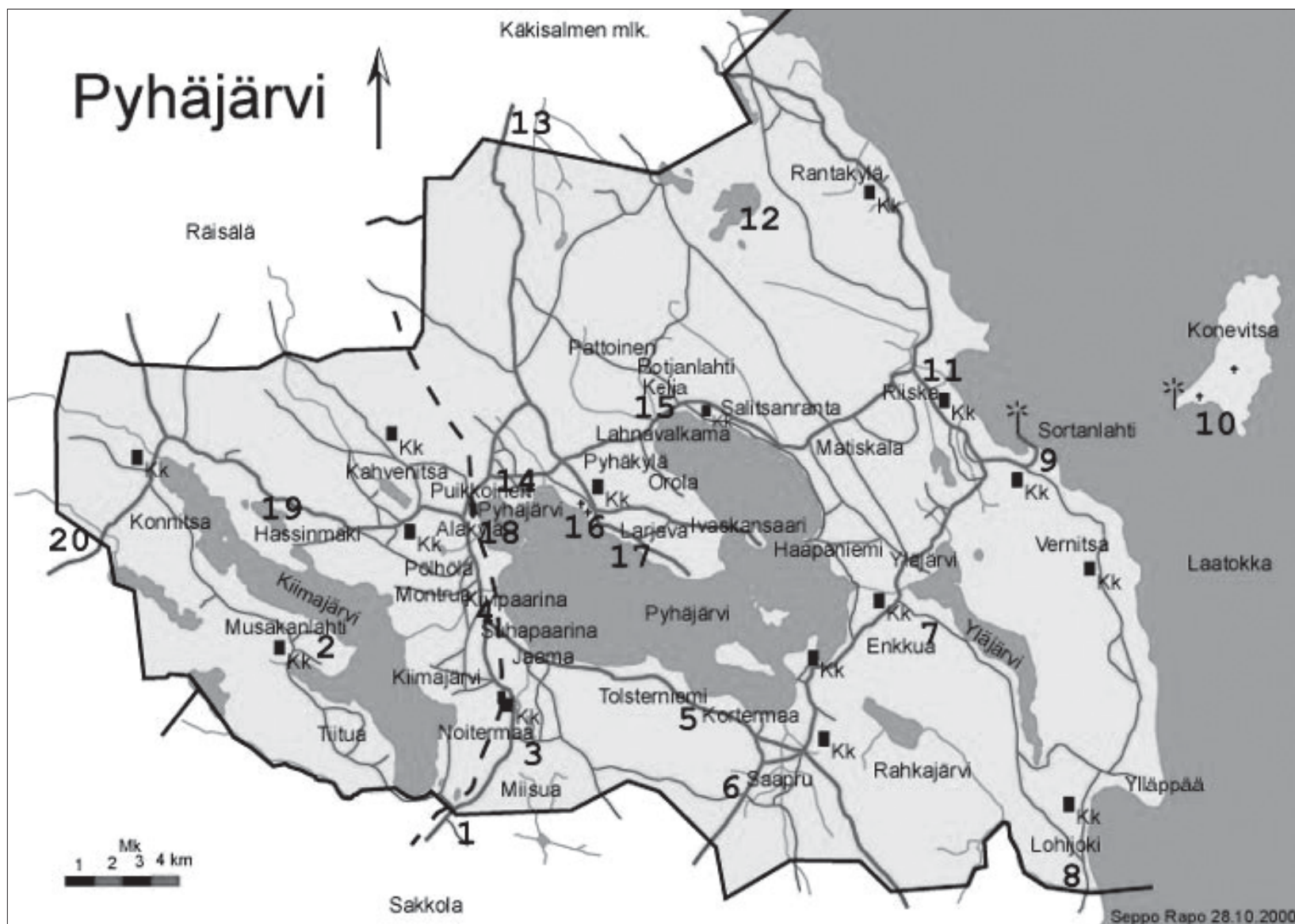
Luovutettuun Karjalaan, niin Kannakselle kuin Laatokan-Karjalaan on jo lähes 20 vuoden ajan voinut vapaasti matkustaa niin turistibusseilla kuin omalla autollakin. Vpl. Pyhäjärvelle matkustaminen on ollut suhteellisen helppoa, lähestytty sitten kotikuntaamme mistä ilmansuunnasta tahansa. Ehkä useimmat Pyhäjärvelle matkaavat aloittavat matkansa Viipurista käsin, on sitten raja ylitetty Vaalimaalta tai Nuijamaalta. Riippuen reittisuunnittelusta ja muista matkakohteista valtakunnan raja on saatettu ylittää myös Imatran Pelkolasta tai Joensuun lähellä sijaitsevasta Sortavalan suuntautuvasta Värtsilästä. Ehkä nopeimmin ja parhaita teitä kulkien rajan ylitys tapahtuu Vaalimaalta tai Nuijamaalta.

Viipurista lähdetään Pietarin uutta valtatieta ensin, ja Viipurin torilta noin 33 kilometriä kuljettua käännetään vasemmalle vanhalle tielle. Tätä tietä kuljetaan ohi ns. horoskooppimerkkien, kunnes 15 kilometrin kuluttua tulee vastaan Klimovan tienhaara, josta käännetään vasemmalle ja kuljetaan noin 42 kilometriä hieman kuoppia täynnä olevaa tietä Valkjärven pitäjän pohjoisosaa pitkin Käkisalmen-Pietari tielle; hetken kuluttua Kiviniemen koski ja sen ylittävä silta ovatkin edessä.

Matkaa tähän pisteeseen on Viipurista kertynyt 93 kilometriä. Kiviniemessä on useita kauppia, joissa voi turvallisesti tehdä ostoksia. Moni matkailija on jo ehtinyt vierailta myös Losevon hotellissa. Osa huoneista on hiljattain remontoituja ja niiden taso onkin jo varsin siedettävä.

Pyhäjärveläisten mieli palaa kuitenkin eteenpäin entiselle kotikunnalle. Niinpä matka jatkuu Kiviniemestä myyntikojujen jälkeen kohti pohjoista. Tien oikealle puolelle jää Konevitsan luostarin kirkko, johon kannattaa poiketa ostoksille. Kiviniemen kasarmialue jää vasemmalla puolelle ja hetken kuluttua ollaankin jo Sakkolan asemalle johtavan ylikäytävän edessä. Siitä vain Pietari-Käkisalmi tietä eteenpäin ja lähestymme Pyhäjärven kunnan rajaa. Matkaa Kiviniemen sillalta pitäjän rajalle on noin 13 kilometriä.

Tässä vaiheessa onkin syytä kaivaa kartat esiin. Matkakohteiden oheisiin karttoihin on merkitty muutamia selvittäviä maastokohtia.

Pyhäjärven karttamerkit

Yllä olevaan Seppo Rapon aikanaan tekemään karttaan on merkitty muutamia selvittäviä, matkailijaa auttavia kohtia. Pyhäjärven kansakoulut ovat suurelta osin pystyssä ja kyläläiset tietävät hyvin niiden paikat ja osaavat muille matkailijoille kertoa koulujen historiaakin. Koulut näkyvät kartassa merkinnällä (kk).

Myös isompien järvien nimet ilmenevät suoraan kartasta. Valitettavasti kartassa näkyy myös runsaasti sellaisiakin teitä, jotka ennen sotaa ovat olleet hyväkuntoisia kyläteitä, mutta nykyisin ovat joko ajokelvottomia tai kokonaan hävinneet.

Numeroiden selitykset:

1 Saavutaan Kiviniemen sillalta pitäjän rajalle. Vasemmalle kääntyy tie Tiutulle ja Musakanlahteen. Tämä tie on ajokuntoista linja-autollakin ainakin Musakanlahden koululle asti. Läpikulkuyhteys Konnitsaan onnistuu ainoastaan kuivalla kelillä ja maastoautolla.

2 Kunnianiemi sijaitsee Kiimajärven länsirannalla. Täältä on löydetty parin viime vuoden aikana

esihistoriallista asutusta. Perille rantaan pääsee vain kävellen.

3 Nykyinen Käkisalmeen johtava maantie kulkee koko ajan rautatien länsipuolella aina Kokkolinnan sillalle saakka. Noitermaan kylään pääsee parhaiten rautatien yli oikealle kääntyen. Kylässä runsaasti suomalaista asutusta ja kauniita lampia. Heikkokuntainen oikotie johtaa vanhan Noitermaan koulun ohi Jaamaan. Noitermaa on edelleen erittäin luonnonkaunis monine kirkasvetisine lampineen.

4 Kuoppainen mutta linja-autollakin ajettava tie oikealle ennen Pikojokea lähtee Jaamaan ja Tolsterniemeen ja Kostermaahan ja aina Pyhäjärven ympäri.

5 Majapaikka Aqua Marina. Venäläisten hallussa oleva uudehko majoituspaikka, jossa useita eri hintaluokan huoneita. Viikonloppuisin Pietarista saapuu nuorisoa, jolloin paikka saattaa olla hieman meluisa.

6 Viiden tien risteys. Tästä pääsee mm. Sakkolan kirkolle. Entinen tykki-

tie Järisevään sen sijaan on ajokelvoton.

7 Tie jatkuu pohjoiseen Enkkuan Yläjärven suuntaan. Hieman ennen Myllyjoaa tie kääntyy Yläjärven länsirantaa kulkien Ylläppähän ja Lohijoelle. Kuivalla kelillä ainakin Ylläppähän saakka on päästy linja-autollakin. Lohijon elta alas Järisevään ja Taipaleeseen tie ei ole turistien kuljettavissa, sillä isot tukkiautot ovat rikkoneet tien liian vaikeaksi.

8 Pyhäjärven ja Sakkolan raja on Rahkajärvestä laskevassa Lohijoessa. Tästä etelään kannattaa yrittää ainoastaan siis maastoautolla.

9 Pyhäjärven ympäri kulkevaa tietä edelleen pohjoiseen päin jatkettaessa järven pohjoispään ohitse tullaan hetken kuluttua Sortanlahden tiehaaraan. Tästä käännetään mm. Konevitsaan mentäessä. Sortanlahdesta Vernitsalle ennen kulkenut rantatie on lähinnä peltojen luokkaa ja ajokelvoton.

10 Konevitsan luostari-saari. Yhteys laivalla Sortanlahdesta käsin. Ant-

ti Musakka mm. järjestää muutaman tunnin mittaisia opastettuja luostarimatkoja.

11 Sortanlahden tiehaarasta edelleen pohjoiseen ajettaessa hiekkatietä pitkin tullaan Riiskan kylään, josta vasemmalle kääntyy asfaltoitu tie Matiskalaan - Salitsanranalle - Keljaan - Rotjanlahdelle - Pattoisiin ja Lahnavalkaan kautta kunnan keskusta. Päätie on Venäjän olosuhteissa suorastaan erinomaista tietä. Runsaasti alkuperäisiä rakennuksia. Sivutiet kauempana oleviin taloihin ovat lähinnä peltoja, joissa vaivoin pääsee henkilöautolla kulkemaan. Riiskasta pohjoiseen ajettaessa rantatietä tie jatkuu kuoppaisena hiekkatienä ja tullaan Rantakylään. Matkan varrella Laatokka jää oikealle puolelle, mutta rantaan on vain vaikeakulkuisia maastoa. Vanha koulu mm. jäljellä.

Tultaessa aivan pitäjän rajalle näkyy vasemmalla puolella lampia. Tästä kääntäessä vasemmalla ovat noin viiden kilometrin päässä luonnonkauniit Kuoppalampi ja Tielämet. Huonokuntoista metsätietä pääsee maastoautol-

la. Käkisalmeen johtavaa tietä edelleen ajettaessa tullaan Vuohensalon kylään.

Jos haluaa nähdä Laatokan laineet, on siihen mahdollisuus täällä. Hieman pitäjänrajasta eteenpäin ajettaessa jää oikealle kalasataman tienhaara ja siitä hieman eteenpäin kääntyy jyrkkä tie alaspäin tulosuuntaan ja matkaa kuuluisalle Laatokan männylle on vain reilu kilometri. Tämä kävelymatka kannattaa tehdä, sillä jos ei matkakohteeksi ole valittu Konevitsaa, Laatokan ranta jää helposti kokonaan näkemättä.

Rantatietä eteenpäin ajettaessa jää oikealle Pörsytjän lampi ja hetken kuluttua tie yhtyy Pietarin tiehen, jota ajettaessa muutamien kilometrin päästä ollaankin Käkisalmissa. Vanhoja rakennuksia on olemassa, kuten kirkkoja, asema ja kouluja. Torin ympäristössä majoitusmahdollisuuksia ja ruokapaikkoja, samoin linnan läheisyydessä olevassa senatoriossa.

12 Kuoppalampi. Varnitsan koulupiiriläisten entisajan retkeilykohde.

Kotiseutumatkoilla huomioitavaa:

1. Varaa kulkemiseen Pyhäjärvellä ja lähiympäristössä riittävästi aikaa. Vaikka monet kylät ovatkin lähekkäin, osittain huonokuntoiset tiet vievät runsaasti aikaa.
2. Älä ahnehdi liikaa kohteita samalle päivälle.
3. Varsinkin linja-autolla liikuttaessa kannattaa etukäteen suunnitella matkareittejä niin, että turhalta edestakaiselta ajolta vältytään.
4. Pidemmät kiertomatkat kannattaa suunnitella huolella. Konevitsan päivälle ei kannata suunnitella muuta, koska laivamatkat ja odottelut vievät useita tunteja.
5. Kaikkia matkalaisia kiinnostavia reittejä on helppo suunnitella. Esimerkiksi Pyhäjärven ympäriajo, Pyhäjärven asemalta Alakylän kautta Konnitsaan ja sieltä Käkisalmeen, Pyhäjärven kirkolta Salitsanrannan kautta Riiskan ja sieltä rantatietä Käkisalmeen jne. ovat hyviä päivän mittaisia matkoja.
6. Kannattaa hieman kuunnella matkajohtajaa ja opasta.
7. Käytä vain tunnettuja ja hyväksi havaittuja matkajärjestäjiä.
8. Varaudu mitä erilaisimpiin yllätyksiin.

Viipurin torilta saa muutamalla eurolla hyviä karttoja, joihin kohteita on merkitty myös suomeksi. Markus Lehtipuun Kannas -matkaopas on oivallinen apu kotiseutumatkoilla.

Kooste: REINO ÄIKIÄ

13 Pyhäjärven ja Käkisalmen maalaiskunnan raja. Maastossa rajaa vaikea havaita. Pohjoiseen mennään siis Käkisalmeen ja etelään päin ajettaessa tulee vastaan Myllypellon tiehaara, jonne tienviitta. Etelään päin ajettaessa tulee vastaan aika pian Kallenkartanon aukea. Tie on oikaistu, ja sen ja entisen tien varteen jää muutamia vanhoja taloja. Koivukuja vie Kallenkartanoon, jossa uutta ja vanhaa rakennusaineistoa.

14 Nykyinen kunnan keskus virastoiineen ja kauppoineen löytyy, kun käännytään Käkisalimesta tullessa vasemmalle. Edelleen suoraan ajettaessa tullaan Pyhäjärven rantaan entiseen Taubilan talouskeskukseen. Muutamia piharakennuksia jäljellä. Päärakennuksen kivijalka nähtävissä uuden ortodoksikirkon toisella puolella.

15 Kohtalaisen hyväkuntoista tietä eteenpäin ajettaessa tie johtaa Lahnavalkaman-Keljan-Salitsanrannan ja Matiskalan kautta Riiskan risteykseen. Mahtavia järvinäkymiä ja mahdollisuus vaikka uimiseen Pyhäjärvessä.

16 Kuntakeskuksesta käännyttyä vasemmalle ohi pienen puron tullaan kirkolle johtavalle tielle, joka kääntyy oikealle. Vanhoja suomalaisia rakennuksia jäljellä. Tie on erittäin huonokuntoinen ja kannattaa ajaa pari kilometriä eteenpäin mäen päälle, josta oikealle johtaa linja-autokelpoinen tie kirkonmäelle. Runsaasti vanhoja rakennuksia. Tienristeyksestä vasemmalle erittäin huonokuntoinen tie Käkisalmen tielle ei ole linja-autokelpoinen.

16 Kirkonmäellä entinen kirkonpaikka, jossa muistomerkki, kirkkoaholla lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki, ja tietä eteenpäin ajettaessa tulee vastaan sankarihautausalue ja siitä hieman eteenpäin kääntyy tie jatkuen huonokuntoisena Ivaskensaareen asti. Musakan Lomarantaan kääntyy tie oikealle.

17 Pyhäjärven Lomaranta. Antti ja Leena Musakan isännöimä lahjoituspaikka on tullut laajalti tunnetuksi muidenkin kuin pyhäjärveläisten majapaikkana. Tarvittaessa Antti Musaka järjestää myös pienryhmille kotiky-

läkäyntejä. Majapaikan ravintolasalin seinillä on koulupiirien karttoja, joiden avulla voi hyvin suunnitella tutustumista Pyhäjärven eri kyliin.

18 Pyhäkylän asemanseutu on lähellä Käkisalmeen johtavaa tietä. 1918 taistelujen muistokivi ilman laattaa jäljellä. Suomalaisen vanhoja rakennuksia jonkin verran jäljellä. Aseman tiehaaran kohdalta kääntyy tie Alakylään ja Konnitsaan. Tie on huonokuntoinen hiekkatie. Tien oikealle puolelle jää Kahvenitsan järvi. Konnitsan kylässä runsaasti suomalaisajan rakennuksia.

19 Ennen Konnitsan kylää jää vasemmalle puolelle Hassinlammet, jotka näkyvät puiden loimitse tielle.

20 Ajettaessa läpi Konnitsan kylän tullaan Sakkolasta Räisälään johtavalle tielle. Räisälästä päästään Imatralle johtavalle raja-asemalle Antrean ja muutaman muun pitäjän kautta, joskin tie on paikoin erittäin huonokuntoista. Räisälästä kannattaa ajaa hyväkuntoista tietä pitkin joko Käkisalmeen tai Myllypellon kautta Pietari-Käkisalmen tielle.

Sankarivainajien muistomerkki paljastettu 1994. Yläkuvassa lahjoitusmaatalonpoikien patsaan reliefi.

Noitermaassa syntynyt raittiusseura viettää syksyllä 100-vuotisjuhlaa Siurossa

Suoniemen Raittiusseura viettää syyskuussa 100-vuotisjuhlaan Siurossa. Seuran juuret ovat Vpl. Pyhjärvellä Noitermaan kylässä, missä raittiusseura perustettiin vuonna 1910. Yhdistyksestä on kerrottu mm. tämän vuoden helmikuun numerossa.

Ohessa tiivistelmä **Pekka Pulakan** pitämästä juhlapuheesta 20.3.1950 Suoniemellä yhdistyksen 40-vuotisjuhlassa. Samoja asioita Pulakka käsitteli myös kymmenen vuotta myöhemmin seuran 50-vuotisjuhlissa 17.4.1960.

Puheet on kirjoittanut raittiusseuran arkistoja tutkinut **Anne Viitalaakso-Kaasalainen**, seuran nykyinen sihteeri.

Vpl. Pyhjäjärven raittiuslautakunta. Isumassa oikealta Pekka Pulakka, P. Ihalainen ja V. Karilainen Seisomassa A. Tomperi ja T. Huppunen. Kuva: Aino Honkalalta Suoniemen Raittiusseuran arkistoon.

Suoniemen Raittiusseura ry.

ent.Noitermaan Raittiusseura

100 vuotta

Juhlistamme merkkivuotta kirkkokonsertilla ja kakkukahvilla Siuron kirkossa 12.9.2010 klo 15.00.

Esiintyjinä Pinsiön mieskuoro ja Luhalahden lapsiryhmä.

Olet lämpimästi tervetullut mukaan juhlaamme!

Johtokunta

SUONIEMEN RAITTIUSSEURAAAN

voi ottaa yhteyttä sähköpostilla:

suoniemenraittiusseura

(ät)gmail.com

Ehdottomuuteen pohjautuvaa raittiustyötä vuodesta 1910

Ehdottomuuteen pohjautuvaa raittiustyötä on tehty Suomessa jo vähän yli 66 vuotta. Raittiusseurojen keskusjärjestö Raittiuden Ystävien Seura perustettiin jo 3. pvvä toukokuuta 1883, siis lähes 67 vuotta taaksepäin ajassa. Vanhimmat Raittiusseuramme ovat sivuuttaneet jo 65 vuoden rajapyykin. Siellä Karjalassa päin olivat vanhimpia raittiusseuroja Kirvun ja Käkisalmen raittiusseurat.

Meidän entisellä kotipaikallamme Noitermaassa on tästä ehdottomuuteen pohjautuvasta raittiustyöstä puhuttu ensikerran v. 1907, päivämäärää en tarkoin muista. Silloin eräs raittiuspuhuja herra Aalto piti erittäin valaisevan raittiusesitelmän ja samalla esitti raittiusaiheisia varjokuvia Noitermaassa, Mikko Purasen talossa. Esityksensä lopussa hän kehoitti perustamaan raittiusseuraa paikkakunnallemme. Jonkinlainen seura silloin perustettiin, mutta se on kuollut alkuvaikeuksiinsa eikä mitään kirjallista ole jäänyt.

Seuraava raittiuspuhuja, joka saapui kotikyläämme oli Viipurin raittiusestämiehen lähettiläs, neiti Elma Mykkänen. Hän piti valaisevan ja mukaansatempaavan innoittavan raittiuspuheen Noitermaassa, Kalle Komosen talossa, 18 pvvä tammikuuta 1910. Tämän innoittavan puheen seurauksena päätettiin perustaa raittiusseura, jonka nimeksi hyväksyttiin yksimieleisesti Noitermaan Raittiusyhdystys. Perustamistilaisuudessa liittyi seuraan 35 jäsentä, toisia tuli vähitellen lisää niin, että ensimmäisen vuoden lopussa oli jäseniä yhdistyksessä 51.

Yhdistyksemme esimiehenä valittiin silloinen kansakoulumme opettaja, neiti Anna Uusikallio ja ensimmäisen johtokuntaan tuli

vat Kalle Komonen, Mikko ja Siiri Pärssinen, Helena Ijas ja Agneeta Viskari. Tätä johtokuntaa täydennettiin 27 pvvä toukokuuta pidettävässä yleisessä kokouksessa. Valittiin silloin lisäjäseniksi johtokuntaan Juhana Velling, Mari ja Juha Perttula, Maria Puranen ja Helena Pulakka. Varapuheenjohtajaksi tuli Kalle Komonen ja sihteeriksi Helena Ijas, rahastonhoitajaksi ”sama”.

Tästä sitten alkoi varsinainen järjestäytynyt raittiustyö kotikylässämme. Seuramme oli ainoa raittiusseura koko pitäjässämme, aina vuoteen 1920, jolloin opettaja Alpo Suomalaisen toimesta perustettiin Konnitsan raittiusseura ja raittiuslautakunnan toimesta perustettiin 1920 Pyhjäjärven raittiusseura, jonka toimiala käsitti koko pitäjän.

Seuramme historian kannalta on erittäin tärkeää, että vanhat pöytä- ja jäsenkirjat on saatu pelastetuksi. Ainoastaan käsinkirjoitettu seuralahtemme ”Kanerva”-lehdet tuhoutuivat sotatoimien aikana. Vanhojen pöytäkirjojen merkintöjen mukaan on innostus ollut suuri ja uutterasti on toimitettu. Il-tamiam ja rekiretkiä järjestettiin talvisin ja keväisin retkiä ja juhlia kesäisin. Ompeluseura perustettiin 2.11.1910 seuran keskuuteen. Se toimi vilkkaasti ja ahkerasti kokoontuen joka toinen viikko. Onkijaisia ja myyjäisiä järjestettiin usein tavarain myymiseksi.

Onpa silloin alkuinnostuksen aikana suunniteltu oman raittiustalon aikaansaamista paikkakunnalle. 10.1.1911 pidetty jäsenkokous on valinnut J. Perttulan ja J. Kuisman tekemään Heikki Karttusen kanssa vuokrasopimusta rakennustonttia varten 50 vuoden ajaksi, mutta siitä talon hom-masta ei tullut sillä kertaa sen valmiimpaa. Samassa

kokouksessa valittiin J. Velling ja M. Pärssinen Käkisalmen Edistysseurojen yhteiseen kokoukseen pohtimaan keinoja Viinakaupan lopettamiseksi Käkisal-messa. Tämän kokouksen tuloksena oli se, että kerättiin nimiä yhteiseen adressiin, joka lähetettiin Viipurin läänin maaherralle ja pyydettiin, että viinakauppa lopetettaisiin Käkisal-messa ja se lopetettiin eikä avattu ennen kuin kieltolain kumoamisen jälkeen v. 1932.

Urheilua on seurassamme harrastettu varsin voimakkaasti varsinkin seuramme alkuvuosina. Seura hankki jäsentensä käyttöön kaikki tarvittavat urheiluvälineet. Urheilukilpailuja järjestettiin ahkerasti, niin kesällä kuin talvellakin. seurallamme oli edustava joukkue monissa suurissa kilpailuissa. Erikoisen urheiluosasto perustettiin seuralle 13.4.1913.

Oma lippukin on seurallemme hankittu 25.4.1912 rouva Siiri Pärssisen toimesta. Tämä lippu on ollut meillä mukana monen monituisella retkellä ja juhlissa ja se on nytkin vielä täällä juhlasamassa, joskin jo jonkin verran ajan hampaan kuluttamana, mutta silti sen velvoittava sinivalkoinen väri nousevine kultaisine auringon säteineen symbolisoi uuden raittiuden Suomen syntymistä.

Jäsentemme henkisestä kasvatuksesta pidettiin myös hyvää huolta. 20.10.1912 pidettyssä yleisessä kokouksessa päätettiin perustaa käsin-kirjoitettu seuralahti, jonka nimeksi Antti Taivassalon ehdotuksesta laitettiin ”Kanerva”. Tämä Kanerva-lehti ilmestyi aina perheiltamiin laajana, sisältörikkaana ja monipuolisesti toimitettuna. Useimmat jäsenet kirjoittelivat Kanerva-lehteeseen, niissä oli vakavia ja hauskoja kirjoituksia. Näin kehityttiin itse ja kasvatettiin seu-

ratovereita käsittämään elämän moninaisia kysymyksiä. Kyllä näissäkin oli silloisissa oloissa työtä ja hommaa. Maailmansodan aikana, alkoi v. 1918, ei saanut mitään esittää ilman sensuurin tarkastusta. Kanerva-lehdetkin täytyi kirjoittaa 2 kappaleena ja lähettää sensuurin hyväksyttäväksi. Sekin tehtiin, monasti 10-12 suurta arkkia kirjoitettiin ja lähetettiin sensuuriin. Ei silloin nuristusta, sillä saatiinhan sillä tavoin vaihtelua perheiltamiin. Kanerva-lehteä ilmestyi noin 70 kpl. Jos ne olisivat säilyneet, olisi niissä arvokas kulttuuriperintö nykypäivien ja tulevien aikojen nuorisolle, mutta säälimätön sota, joka tuhoaa kaikki, tuhosi myöskin meidän Kanerva-lehdet.

Onpa yhdistyksemme toiminta saanut viranomaisten huomiota osakseen. 29.5.1912 pöytäkirjan merkinnän mukaan on poliisi Kuuva jättänyt johtokunnalle kyselykirjelmän seuran valtiollisesta toiminnasta ja puoluekannasta. Tämän kyselyn on johtokunta myöhemmin ajan takia siirtänyt seuraavaan kokoukseen ja sinne se on unohtunut. Erään kappaleen esittämisen myöskin nimismies kielsi, mutta tulihan se silti esitettyä useaan otteeseen.

Aatteellisen työn tehostamiseksi järjestettiin seuramme keskuuteen Luentokurssit 21.-24.1.1915. Luennoimassa olivat Matti Helenius ja Seppälä ja Alli Trygg-Helenius sekä Taavi Ikävalko. Viipurilainen Ylioppilasosakunta järjesti luentokurssit 5.1.1914 useasta eri aiheesta. Maamme joka sopi kiertänyt raittiusveteraani Augustinus Vuori piti raittiusluentoja seuramme alueella 17.-19.6.1913. Kotiopinnat on päätetty ottaa käyttäntöön 21.11.1915 pidettyssä kokouksessa ja ruvettiin lukemaan ”Isien toi-

tä”, seuraavana vuotena oli uskonpuhdistuksen muisto. ”Nuorison käytös” ym. kirjoja on luettu aika monta ja tutkintojakin on suoritettu.

Lauluharrastuksiakin on vaalittu. 19.8.1917 perustettiin yhdistyksemme piiriin laulukuoro. Se ei kylläkään ollut kovin pitkäikäinen.

27.2.1916 on oman toimitalon saanti herätetty uudelleen henkiin yhdessä Noitermaan Nuorisoseuran kanssa, mutta silloin tulivat kohta taas levottomat ajat ja tämä hanke raukesi. Uudelleen on tämä asia ollut esillä 26.3.1921, mutta ei silloinkaan päästy alkua pitämään. Oman toimitalon saanti on ollut hyvin keskeinen ja tärkeä asia, niinpä taas 30.5.1926 yritettiin taas yhdessä nuorisoseuran kanssa. Hankittiin maaherralta keräyslupa ja lähetettiin kaikille Viipurin läänissä oleville edistysseuroille keräyslista, mutta tulos oli kokolailla huono. Saimme kokoon vain 200 markkaa. Ne talletettiin pankkiin odottamaan aikoja parempia. Talohanke tuli taas päiväjärjestykseen helmikuussa 1934, tällä kertaa kaikkia paikkakunnalla isänmaallisella pohjalla toimivia järjestöjä varten. Perustettiin Valistustalo O/Y, johon kaikki seurat saivat varojensa mukaan merkitä osakkeita. Ja tällä kertaa tuli unelmasta todellisuus. Yhteisvoimin toimien saimme kuin taikavoimalla loih-tien kauniin, ajanmukaisen ja paikkakunnan seuratarvetta tyydyttävän toimitalon. Talon vihkiäisjuhlat vietettiin syyskuussa 15 pnvä 1934. Niinpä seuramme sai 25-vuotisjuhlansa viettää oman kurkkihirteen alla.

Yhdistyksellämme oli nuorisoseuran kanssa yhteinen kirjasto, joka perustettiin 6.4.1919 yleisen jäsenkokouksen päätöksellä. Kirjastoa kartutettiin aina vuo-

sittain. Kirjastossa oli jo useita satoja nidoja ja lainattiin kirjoja ahkerasti.

Kieltolain valvontaan on eräät yhdistyksemme jäsenet ottaneet varsin aktiivisesti osaa. Yhdistyksemme kuului jäsenenä Kieltolakiliittoon ja Kieltolaki Taistelijain tukijärjestykseen. 12.9.1920 valtuutettiin seuramme jäsen Jalmari Pusa tekemään kunnanvaltuustolle ehdotuksen Raittiuslautakunnan perustamiseksi kuntaan. Muutamat seuramme jäsenistä joutuivat varsin aktiivisesti ottamaan osaa raittiuslautakuntatyöhön, aina kieltolain kaatumiseen asti.

Todistuksena siitä, että seuramme on kyennyt vaalimaan ja ylläpitämään jäsenissään isänmaallista mieltä on se, että seuramme sen aikuisista 41 miespuolisista jäsenistä otti osaa Vapaus-sotaan 31. Seuramme jäsenistä lähti Venäjän saaren retkelle 5 ja toiset heti kohta vapaaehtoisesti, joutuen Raudun ja Antrean rintamille. Vapausota vaati seuraltamme kalliin uhrin.

Silloinen innokas ja tulisieluinen raittiusaatteen elähtämällä esimiehemme Juho Ijas kaatui Raudussa Maan-selän pellolla 4.4.1918. Hänen lomalla käydessään, hän tapasi erään läheisen sukulaisensa, joka oli samanai-kaisesta lomalla. He keskustelivat mm. seuratoiminnasta. Hän sanoi niin ”Raittiusseuraa alkää laskeko nukkumaan”. Tätä hänen jättämäänsä testamenttia olemme koettaneet vaalia ja hoitaa. Aina kun väsymys on alkanut, olemme aina muistaneet nuo velvoittavat sanat, ja silloin on aina saatu uutta voimaa jatkaa tätä jaloa ja kallisarvoista raittiustyötä. Useat sotaan osaa ottaneet jäsenemme haavoituivat saaden niin sydänverellään kostuttaa rakastamansa isänmaan multaa. Uljaan vapausotamme ikuis-

tamiseksi tuleville sukupolville järjestimme yhdessä Nuorisoseuran kanssa arvokkaat juhlat sankaripatsasrahaston kartuttamiseksi ja saadut varat luovutimme sankaripatsasrahastoon.

Seuramme toiminta jatkui oman toimitalon saatuaamme kohtalaisen vilkkaasti aina talvisotaan asti. Sotatoimien takia seuramme toiminta keskeytyi, kun jäsenet hajaantuivat ympäri Suomea. Mutta kotiinpaluun jälkeen alkoi toiminta entistään vilkkaampana ja tulosrikkaampana. Sota oli vienyt kauniin seuratalomme. Sen raunioilla juhlimme ja koulujen ovet olivat auki aina juhliamme varten. Kerhotoiminta oli varsin vilkasta. Oli opintokerhoja ja varhaisnuorisokerhotoimintaa. Intoa ja innostusta oli yllin kyllin ja tuntui työtään olevan tarpeeksi, mutta tätä työn ja innostuksen aikaa ei kauan kestänyt. Sodan lieskat leimahtivat uudelleen ja niin täytyi uudelleen jättää nuo rakkaat Karjalan kunnaat ja lähteä uudelleen evakon ohdakkeiselle taipaleelle.

Kun lopullinen siirtoväen sijoitus tuli toteutetuksi, todettiin mielihyvin, että

Noitermaan kylä joutui aika yhtenäiselle alueelle tänne Suoniemen pieneen pitäjään, Kuljun ja Kauniaisten kartanon maille. Ja suuri osa seuran jäsenistä sai täältä Hämeen - Satakunnan rajamailta uuden kotiseudun. Täällä olemme rinnan uusin kotien rakentamisen ohella ruvenneet vaalimaan entisiä henkisiä ja aatteellisia perinteitä. On ilahduttava asia, että täällä uudella kotiseudulla olemme saaneet kokoontua koulun - seinien sisälle, aivan samoin kuin siellä koti Karjalassakin. Tämän koulun opettajista olemme löytäneet aateystäviä, jotka ymmärtävät meitä ja meidän harrastusiamme. Harras toivomme olisi se, että seutukunnan nuoriso tulisi myös mukaan seuratyöhömmme, sillä eihän täällä ole mitään muitakaan aatteellisia harrastuksia. Täällä Suoniemellähän ei ole muita Raittiusseuroja kuin tämä nyt 40 vuotiasta olemassa oloaan juhliava, kunniakkaat perinteet omaava yhdistys. Tämän seuran piiriin ovat tervetulleita paikalliset eläjät aivan yhtä hyvin kuin tänne muuttanut siirtoväkikin. Kyllä varmasti Raittiustyötä tälläkin paikakunnalla tarvitaan.

Yhdistyksemme on toimitaikanaan pitänyt jäsenkokousta, johtokunnankokousta, yleisöjuhlia ja iltamia, on pidetty perheiltamia. Kaikissa seuramme järjestämissä tilaisuuksissa on ohjelmaa ollut paljon ja on se koettu saada mahdollisimman arvokasta. Pelkkiä tanssi-iltamia ei ole järjestetty koskaan.

Seuramme kutsui Kalevalan juhlissa 28.2.1942 kunniajäsenekseen 7 ansioitunutta, mutta jo 30 vuotta toiminutta jäsentään. Nämä ovat Pekka Pulakka, Aliina Pelkonen, Helena ja Juhana Velling, Mikko Matikainen, Maikki Ijas ja Jalmari Pusa.

Seuramme puheenjohtajina ovat toimineet: opettaja Anna Uusikallio 1v, kaupanhoidtaja Mikko Pärssinen 1v, puuseppä Juho Perttula 1v, kauppias Juhana Velling 5v, maanviljelijä Pekka Pulakka (21v), talonpoika Juho Ijas 1v, maanviljelijä Paavo Pelkonen 3v, opettaja Tyyne Kapanen 1v, maanviljelijä Antti Ijas 1v, opettaja Toivo Karttunen 2v, maanviljelijä Pauli Inkinen 1v, maanviljelijä Heikki Herra 2v.

Sihteereinä ovat olleet: Helena Ijas1v, Anna Pulakka 6v, Pekka Pulakka 2v, Paavo Pelkonen 4v, Aino Pelkonen 1v, Aini Velling 3v, Maikki Ijas 1v, Anna Heikkonen 2v, Aino Niukkanen 1v, Rauha Pulakka 1v, Antti Ijas 3v, Elma Laamanen 2v, Aune Viskari 2v, Aili Pulakka 2v, Annikki Uusimaa 2v, Annikki Matikainen 4v, Kerttu Pulakka 2v.

Johtokuntaan ovat kuuluneet Juhana Velling, Pekka Pulakka, Paavo Pelkonen 9v, Anni Pulakka 7v, Aliina Pelkonen 7v, Aino Pelkonen 6v, Mikko Puranen 6v, Matti Viskari 5v, Maikki Ijas 5v, Anna K. Puranen 5v, Toivo Karttunen 5v, Antti Ijas 5v, Juho Ijas 4v, Aini Velling 4v, Mikko Pärssinen 3v, Siiri Pärssinen 3v, Kalle Komonen 3v, Anni Karilainen 3v, Aini Niukkanen 3v, Helmi Puranen 3v.

2 vuotta ovat toimineet: Anna Uusikallio, Agneetta Viskari, J. Perttula, M. Perttula, Ida Viskari, M. Sipponen, Mikko Matikainen, Yrjö Inkinen, H. Tapanainen, Olga Lötjönen, **M. (Ht) Ijas, A.** Heikkonen, E. Puranen, Helena Kuisma, Helena Pulakka, Mari Puranen, M. Karilainen,

Simo Puputti, Tyyne Koponen, Martti Ilvonen, Kusti Väyrynen, E. Lamppu, Martti Matikainen, J. ja S. Numme?, Helmi Pulakka, Heikki Herra, Elma Laamanen, Aune Viskari, Pauli Inkinen, Aura Pulakka, Rauha Pulakka, Matti Karttunen, Annikki Vulli, Taimi Pelkonen, Lauri Pelkonen.

Nykyiseen johtokuntaan kuuluu: puheenjohtaja Pekka Pulakka, varapuheenjohtaja Pentti Pulakka, sihteeri Kerttu Pulakka, rahastonhoitajana Veikko Pulakka. Muina jäseninä opettaja Eero Järventausta, Annikki Karttunen ja Irja Felin.

Tässä on suurin piirtein selostettu yhdistyksemme toimintaa kuluneina 40 vuoden aikana. Emme ole mitään suurta ja mullistavaa aikaan saaneet. Työtä meillä vielä on, ihanteemme ja päämäärämme “Viinavirroista vapaa maa ja Raittiustahdon läpitunkema kansa” häämöttää hyvin kaukana. Ehkä me sitä aikaa emme tule näkemään, mutta jatkakoon uusi sukupolvi meidän työtämme tämän ihanteen saavuttamiseksi, sillä “Entinen maali on vielä, uudet vain kulkijat tiellä”. Opettakaamme nuori seu-

raava polvi tajuamaan se tosiaasia, että alkoholi on vaarallista solu- ja hermomyrkyä, joka ei sovi ihmiselle, luomakunnan kruunulle, käytettäväksi - ei ravinto eikä nautintoaineena. “Niin silloin on Suomessa sunnuntai ja sen pirteisä pyhäinen huomen.” Älkäämme siis väsykö ja lannistuko, vaan liittykäämme yhteen tiiviiseen rintamaan kasvattamaan Raitista viinakulttuurista vapaata Suomen kansaa. Korkealle kohottakaamme uljas raittiussiiromme. Viiri, joka on vapaa kaikista tahroista ja itsekkäispyyteistä. Ja olkoon viirimme tunnus Jumalan, Kotien ja Isänmaan onnen puolesta, meitä aina ohjaamassa kaikissa toimissamme ja tehtävissämme.

Näillä toivotuksilla ja näissä merkeissä lähtee yhdistyksemme uudelle 50 vuositaipaleelleen. Olkoon nyt alkava taival tulosrikkaampaa ja saavutuksiltaan runsaampi kuin kulunut 4 vuosikymmentä on ollut.

Suoniemellä 20 p:vä
maaliskuuta 1950
PEKKA PULAKKA
Raittiusyhdistyksen
puheenjohtaja

Vanhat palstat puhuvat

Sortanlahden Ruskeahiekka

Kun Sortanlahdesta lähti kulkemaan pitkin Laatokan rantaa itään päin, niin vähän yli kilometrin päässä tapasi laajan hiekkarantaisen, munuaisenmuotoisen lahdelman, jonka molemmissa päissä oli vankat kivikkoniemet ikään kuin levälleen avatun suun hammasriveinä.

Tämän, yli kilometrin mittaisen poukaman olivat satojen vuosien aikana uurtaneet Laatokan tyrskyt, joita edellä mainitut niemekkeet yrittivät vaimentaa. Mutta syysmyrskyjen ahnaat laineet hyökkäsivät hiekkaisen rannan kimp- puun ja muru murulta yrittivät viedä ruskeata santaa nälkäisen meren syövereihin. Ylempänä rannalla olevaa irtosantaa koetti tuuli lennättää, mutta kitulias kasvillisuus parhaansa mukaan yritti pitää kasvu- alustansa puolia levitellen juuriaan ja varpujaan suojaksi. Näin elämäntaistelu jatkui ajassa, lahti madaltui myrskyjen kuljettamasta sannasta, aaltojen voima matalassa vedessä heikkeni ja luonnon tasapaino vakiintui.

Tämä lahti oli saanut nimensä, Ruskeahiekka, kansanomaisesti ja matkatoimasti rantansa ruskean hiekan mukaisesti. Lahden kohdalla, kuuden kilometrin päässä oli kuin suojava- rustuksena Konevitsan luostarisaari.

Jos kauniina kesäpäivänä menit Ruskeahiekan rannalle saatoi siellä tavata lap-

sia ilakoimassa ihanteellisel- la uimarannalla, kalalokit kirkuivat ja saalistivat matalassa vedessä pikkukaloja, joita olikin tarjolla vaikka millä mitalla. Vedessä seisoi lehmiä, jotka olivat tulleet aurinkoa ja hyönteisiä pakoon vilvoittavan veden partaalle. Laatokan vesi oli vielä juhannuksen aikoihin kylmää, jotenka paarmat ja karpäset eivät oleilleet aavojen rantojen tuntumassa. Muuten oli lahden elämä hiljaista, sillä veden mataluuden vuoksi ei rantamalle koskaan ajettu puutavaraa.

Venäjän puolella, Morjan, Kosकिनan ja Kaarosin vesialueet olivat useiden kymmenien neliökilometrien alalta matalia ja heinäisiä. Vedenalaisilla kareilla muikku kuti syksyin ja sieltä poikasen kuoriuduttuaan miljoonaisin laumoin siirtyivät tuohon heinäiseen ja ruokaisaan vesialueeseen kehittymään. Kun keskikesällä kuitenkin matala vesi lämpeni ja sen happipitoisuus väheni, lähtivät muikkuyhdyskunnat, joiden nuorimmat yksilöt olivat jo kehittyneet maiva-asteelle, etsimään happirikkaampia ja viileämpiä vesiä ja joutuivat täten Laatokan merivirtojen kuljetettavaksi pitkin rantavesiä länttä kohden. Kun ne olivat oppi- neet elämään matalissa vesissä niin ne nykyin vaistomaisesti etsivät lahdelmia, joissa vedenpaine oli nii-

den aikaisempaa elämää vastaavaa. Näin ne hiljalleen kulkeutuivat Taipaleen matalaan ja siitä Ylläppään lahteen. Kun yhä uusia parvia oli samalla asialla ja koska Laatokan karut rannat eivät vastanneet syntymäsijojen ravinnonsaannin olosuhteita oli jatkuvasti matkattava eteenpäin parempien ruokapöytien toivossa. Näin parvet ilmes- tyivät Konevitsan saaren ympäristövesiin ja Ruskeahiekkaan. Sitä mukaa kun kesä kului, vesi lämpeni ja rukiinleikkuaan aika lähenei, alkoi Ruskeahiekan rannoille ilmestyvä elämä ja liiket- tä.

Iltaisin saapuivat nuottave- neet haminoistaan paikalle ja lähiseudun väkeä, joskus etäämpäinkin, ilmestyi seuraamaan nuotan vetoa, rantakalan paistoon, ilon pitoon ja talvisärpimen hakuun. Täällä ei pun- taria juuri tunnettu, sillä kauppaa tehtiin hyvien saaliiden aikana korikaupalla. Nuottaa vedettiin etupäässä iltayöstä ja mitä lämpö- sempää sää oli ja mitä pimeämpi yö, sitä runsaam- mat saaliit olivat. Varsinaisia nuotanvetopaikkoja, apajia ei ollut montaa, mut- ta aavaa selkää sitä vastoin riittämiin. Silloin, kun kala ilmestyi lahteen ja sen suu- le, saattoi kuusikin nuottaa peräkkäin olla samanaikai- sesti tulossa hiljalleen ran- taan kohden. ja mikä ih- meellisintä, niin jokaisen

50-vuoden takaa
Vpl. Pyhäjärvi-lehti
keskiviikkona
kesäkuun
22 p:nä 1960
Kooste: Reino Äikiä

nuotan perässä saattoi olla kalaa sekä kotitarpeiksi että myytäväksi. Alkupyynnin aikana muikku saattoi olla pientä ”maivaa”, mutta ajanmittaan saatiin vau- raampaakin ja ”molkkia”. Nuottaan eksi myös suu- rempaaankin kalaa, siikaa tai lohta, mikä paistettiin tulil- la ja syötiin iloisesti rupa- tellen. Laatokan nuotat oli- vat suuria ja vetoköydet yli sadankin sylen pituisia. Tämä olikin tarpeellista, koska nuotta oli saatava heitetyksi syvässä vedessä, jossa parvet liikkui- vat mie- luimmin kuin lähempänä olevassa matalassa. Lisäksi nuottia potkittiin pyyntiin samoille paikoille toinen toisensa vanaveteen, mikä vaati riittäviä vetoköy- siä, että pimeässä ei sattunut vaivalloisia päällekkäin vetoja. Nuotat vedettiin käsi- vorokeilla aina matalaan veteen saakka, kunnes pää- siin käsin reisistä supista- maan ja kalat jo vedessä koreihin korjaamaan.

Kävin Viipurista käsin monena syksynä rantaka- lassa Ruskeahiekassa ja kouluikäisille pojilleni nämä matkan olivat oikeita toivematkoja, joista puhut- tiin sekä ennen että jälkeen käyntien.

Tämän lahden rantamilla ei ollut yhtään asuntoa, mikä olikin luonnollista, sil- lä avara Laatokka oikukai- ne tuuliseen olisi kyllä kyennyt häätämään uskali-

aimmankin yrittäjän. Ran- tapenger oli kasvillisuudes- ta puutteellinen, mutta yl- hällä pengharjulla kas- voi suuriakin petäjiä, pak- sukaarnaisia ja kakkäraok- saisia. Ei siellä heikot puut olisi jaksaneetkaan taistella olemassaolostaan, sillä maa oli ravinneköyhä ja myr- kytuulet armottomia. Ih- minen käytti rantaa hyväk- seen vain sikäli kuin olo- suhteet sallivat, rentoutu- akseen kesähelteellä ja sie- patakseen särvintä syys- puolen tyyninä, hämyisinä öinä. Paitsi Ruskeahiekkaa vedettiin muikkunuottaa myös Sortanlahdessa ”kier- renuotta” ja Riiskan ran- nassa, jossa apajia oli use- ampia. Polvananniemeen

oli muodostunut syyskalas- tajien monia rakennuksia ja saunoja käsittävä yhdys- kunta, mistä käsin varsi- nainen suurkalastus syksyi- sin oli mahdollista. Ranto- jen kivisyyden vuoksi ei siellä nuottakalastusta voi- tu harjoittaa.

Se, joka ei ole ollut Laa- tokan rantamilla nuotan- vetäjien parissa, on jäänyt paljosta vaille. Elokuiset tummat ja lauhkeat yöt, vilkkuvat rantanuotiot, ih- misten ilo ja hälinä, airojen kolkkiminen ja hopean väl- ke kalakoreissa ovat jota- kin sellaista, mitä ei keino- tekoisesti voi aikaan saada - se on itsensä koettava.

YRJÖ RITVOLA

”Pyhäjärven tappelu oli vain pieni alkukahakka alkavan kansalaissotamme historiassa”

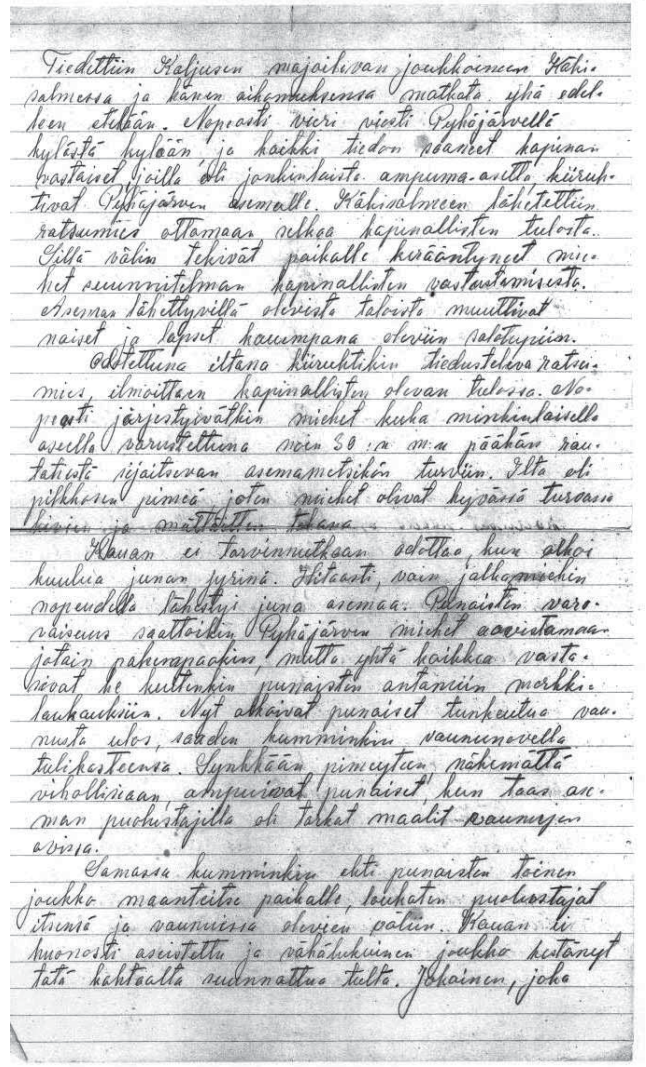
Sirkka Isola, o.s. Kaasalainen, on lähettänyt oheisen, vapaussodan aikoja käsittelevän kirjoituksen Vpl. Pyhäjärvi-lehteen seuraavalla saatteella:

– Vanhin poikani, **Olli-Pekka**, opiskellessaan 1990-luvulla pääkaupunkiseudulla sai sukulaiseltamme vanhoja oppikoulukirjoja. Löysin kirjan välistä setäni, **Väinö Kaasalaisen** kirjoittaman aineen vapaussodan ajalta. Kirjoituksen loppuosa lienee matkan varrella kadonnut.

– Pidän löytöä aarteena, jonka toivon tulevan tutkijoiden käyttöön.

– Olen saanut luvan Väinö Kaasalaisen Sveitsissä asuvalta tyttäreltä, **Vaula Spinediltä**. Hän antoi kaksi kuvaa julkaistavaksi isänsä kirjoituksen kanssa ja kertoi isänsä menneen Vpl. Pyhäjärven Hassinmäeltä 14-vuotiaana oppikouluun Käkisalmeen vastoin vanhempiensa tahtoa ja sitä myötä polyteekkiin.

– Hän valmistui ennätysajassa DI:ksi. Häntä kehoitettiin tekemään väitöskirjaa, mutta hänellä oli kiire ansaitsemaan maanmittausalalla.

Yksi liuska Väinö Kaasalaisen käsinkirjoittamasta tekstistä, joka yllättäen löytyi vanhan koulukirjan välistä 1990-luvulla.

Yläkuvassa Väinö Kaasalainen (s. 23.11.1905) teekkarina. Tämä kuva on otettu Väinöstä 23-vuotiaana diplomi-insinöörinä 23.6.1928.

Väinö Kaasalainen: Muistelma vapaussodan ajoilta

Kansalaissodat ovat yleensä mustimpia pilkkuja kansojen historiassa. Päätellessään niistä, kuinka korkealla on kansan henkinen taso. Ovathan nämä tällaiset tapaukset harvinaisia suurissa sivistysmaissa, kun taas ne vähemmän sivistyneissä maissa ovat hyvin yleisiä.

Sodat yleensä ovat raakoja ja turmiollisia kansalle, mutta kansalaissodat ovat vieläkin raampia. Onhan tosin kansalaissodassa veli veljeään vastassa, mutta onhan suuri joukko vastustajiensa persoonallisia vihamiehiä. Kun lisäksi ottaa huomioon äärimmäisyyspuolueiden vastaiset pyyteet ja mielipiteet, niin voi hyvin käsittää tällaisten sotien raakuuden.

Suomen kansakaan ei ole jäänyt syrjään puoluetaitelujen ja yleensä kansalaisten keskinäisten taistelujen myrskyiltä. Olihan maamme vuosisadan kärsinyt venäläisten sortoa. Kun sitten puhkesi maailmansota v. 1914 elokuun 1:nä p:nä, alettiin toivoa päästä vapaaksi venäläisten sorrosta. Venäläiset sotamiehet eivät kumminkaan sodan lopussa olleet halukkaita poistumaan Suomesta, vaan yhdessä maamme köyhällistön kanssa suunnittelivat Suomen valtaamista. Kapinan henki ilmeni jo v. 1917 kesällä lakkoina siellä täällä maassamme, etenkin kumminkin tehdasalueilla.

Syksyllä alkoivat nämä kapinalliset aseistetut n.k. punakaartilaisjoukot kuljella maassamme, saaden aikaan pienempiä mellakoita.

Tällaisia on m.m. punakaartipäällikön Kaljusen aikaansaama Pyhäjärven tappelu syksyllä marraskuussa. Tiedettiin Kaljusen majalevan joukkoinen Käkisalmissa ja hänen aikomuksensa matkata yhä edelleen etelään. Nopeasti vieri vies-

ti Pyhäjärvellä kylästä kylään, ja kaikki tiedon saaneet kapinan vastaiset, joilla oli jonkinlaista ampumasetta, kiiruhtivat Pyhäjärven asemalle. Käkisalmeen lähetettiin ratsumies ottamaan selkoa kapinallisten tulosta. Siellä välin tekivät paikalle kerääntyneet miehet suunnitelman kapinallisten vastustamisesta. Asemaa lähettyvillä olevista taloista muuttivat naiset ja lapset kauempana oleviin salotupiin.

Odotettuna iltana kiuruhtikin tiedusteleva ratsumies ilmoittaen kapinallisten olevan tulossa. Nopeasti järjestäytyivät miehet kuka minkinlaisella aseella varustettuna noin 30:n m:n päähän rautatiestä sijaitsevan asemametsikön turviin. Ilta oli pilkkosen pimeä, joten miehet olivat hyvässä turvassa kivien ja mättäitten takana.

Kauan ei tarvinnutkaan odottaa, kun alkoi kuulua junan jyrinä. Hitaasti, vain jalkamiehen nopeudella lähestyi juna asemaa. Punaisen varovaisuus saattoikin Pyhäjärven miehet aavistamaan jotain pahempaakin, mutta yhtä kaikkea vastasivat he kuitenkin punaisten antamiin merkkilaukauksiin. Nyt alkoivat punaiset tunkeutua vaunusta ulos, saaden kumminkin vaununovella tulikasteensa. Synkkään pimeyteen näkemättä vihollisiaan, ampui-
vat punaiset, kun taas puolustajilla oli tarkat maalit vaunujen ovissa.

Samassa kumminkin ehti punaisten toinen joukko maanteitse paikalle, loukatun puolustajat itsensä ja vaunuissa olevien väliin. Kauan ei huonosti aseistettu ja vähälukuinen joukko kestänyt tätä kahtaalta suunnattua tulta. Jokainen, joka pääsi pakenemaan, se pakeni, toisten jäädessä punaisten vangiksi. Vaikeaseikkailun jälkeen joutuivat useimmat pakolaiset erä-

seen, noin parin kilometrin päässä sijaitsevaan taloon, josta sitten jokainen koki hakea tien kotiinsa.

Seuraavana aamuna tullessani lähellä asemaa sijaitsevaan kansakouluun, sain tietää tovereilta uutisen edellisen illan tappelusta. Kotiini, joka sijaitsee 7:n km:n etäisyydellä Pyhäjärven asemasta, kuului kylä edellisenä iltana ampu-
minen, mutta emme olleet aavistaneet mitään pahempaa tapahtuneen. Kauhista-
tavalta alkoi tuntua kuunnellessa toisten poikain taistelukuvausta. Eräs tyttö oli poissa koulusta siksi, että oli edellisen illan taistelussa menettänyt isänsä. Eräältä toiselta tytöltä oli kaatunut veli.

Hämmennys oli vallalla koulussa. Opettajat koettivat saada oppilaita rauhoittumaan. Olivathan pojat tussareineen ja puukkoinneen löylyttää punaisia. Mutta nousevatpa pojilta hiukset pystyyn, kun koululle saapui kolme aseistettua punakaartilaista, jotka veivät opettajalta pyssyn. Jo kouluun tullessa oli pari poikaa käynyt asemalla katso-
soma taistelun tuhoja. Poikien oli ollut paha selviytyä sieltä, vain vartioivan sotamiehen saattamina olivat he päässeet sieltä. Pojat kertoivat, mitä olivat nähneet asemalla ja kuinka oli taistelu tapahtunut. Nämä uutiset kerrottavani kiuruhdin koulun loputtua kotiini.

Pyhäjärven tappelussa menettivät punaiset oman ilmiantonsa mukaan 21 miestä, kun taas vastapuolelta kaatui vain 3 ja haavoittui yksi. Seuraavana aamuna retkeilivät aseistetut punakaartilaiset lähikyliä, keräten aseita ja muonavaroja. Taistelussa saamansa vangit sulki-
vat he umpinaisiin tavaravaunuihin. Rahaa tai mieluummin muonavaroja vastaan päästivät he vapaaksi ne vangit, jotka

paikkakunnan punaiset totesivat vähemmän vaaralliseksi. Toisia pitivät punaiset useamman päivän vankina, rääkäten ja kiduttaen näitä kauhealla tavalla. Tavallisesti asettivat he vangi-
nin seinää vasten, ja uhaten ampua kuoliaaksi, saivat he useimmat tunnustamaan urkkimiaan asioita. Varsin taitavana ampujana esiintyi punaisten johtaja Kaljunen. Aivan hiusten läpi tai korvanjuuresta ampuen sai hän vangin kauhistumaan.

Vaikeimpia vammoja sai puolustusta johtanut Jalma-
ri Pusa. Vain pitkäaikaisen sairauden jälkeen selviytyi hän punaisten pistinten haavoista.

Rohkeana vangittujen vapauttajana ja puoltajana esiintyi silloin Pyhäjärven kappalainen Oskari Vuorivirta Raamattu kainalossa ja valituin raamatun sanoin asteli hän puhumaan vangittujen puolesta. Järkähtämättömän valkopäisen vanhuksen käytös ja puheet vaikuttivat sen, että vangit vapautettiin ja punaiset läh-
tivät jatkamaan matkaansa.

Pyhäjärven tappelulla oli järkyttävä vaikutus paikkakunnan asukkaisiin. Oli kuultu sodista ja tappeluis-
ta, mutta omalle osalle sat-
tuessa tuntui sota kauheamalta, kuin muuten oltiin kuviteltu. Olot maassamme tulivat yhä rauhottomammiksi. Pyhäjärven tappelu oli vain pieni alkukahakka alkavan kansalaissotamme historiassa. Varsinaisen vapaustaistelu maamme vapauttamiseksi alkoi vasta seuraavan vuoden tammikuun puolivälissä.

Kuten alussa mainitsin, on kansalaissotamme musta pilkku kansamme historiassa. Kansamme oikeudellinen ja sivistyneempi väestö kumminkin...

(Loppuosa kirjoituksesta on kadonnut).

Retkeilimme hienojen nähtävyyksien Kotkassa

Kävimme tämän vuoden kesäretkellä katsomassa, miltä näyttää Kotkassa. Löytyykö se kuuluisa Kotkan ruusu, entä merimieskapakka, entä kalastajia ja tori. Vpl. Pyhäjärvi-seuran ja kurkijokelaisten viisikymmenpäinen seurue löytyi enimmäkseen muuta. Tavattoman kauniiden puistojen ja istutusten, hoidettujen pihojen ja uljaiden merimaisemien Kotkassa on tänä päivänä nähtävyyksiä, joita et mistään muualta Suomesta tai Euroopastakaan tavoita.

Matkustimme 2-kerroksisella näköalabussilla, missä saattoi virittäytyä maisemia katsellen antoisaan päivään Kymenlaaksossa. Nautimme aamukahvit Toriterassilla kesäpäivän vilinässä, mutta kalanmyyjien ja kukkatarhureitten tiskit jäivät tällä kertaa aikataulusyistä tutkimatta. Opastetulla kiertoajelulla näimme osan Kotkan hyvin hoidetuista kuuluisista puistosta. Niistä hienoin on ilman muuta Suomen palkituimmalla viheralueella, Sapokan vesipuistossa. Keskeiset elementit ovat kasvillisuus, vesi, kivi ja valaistus. Monet puiston kasvilajeista on merkitty nimikyltein. Kävelyretkellä näimme kevätkukkien moninaista loistoa, mutta puisto on suunniteltu niin, että kasvien kukinta jatkuu läpi kasvukauden.

Merikeskus Vellamossa, joka sijaitsee satamassa arkkitehtonisesti merkittävässä rakennuksessa, käynti antoi paljon enemmän

kuin osasi odottaa. Hyökyaallon muotoja muistuttava rakennus elää satamassa valon ja meren keskellä kuin suuri tyrsky, meren ja taivaan väreissä muuttuen. Vuonna 2008 valmistuneen arkkitehti Ilmari Lahdelman suunnitteleman rakennuksen huikea ulkonäkö häikäisi. Kirjaimellisesti, koska aurin gon loisteessa oli käydessämme nähtävissä hahmoltaan valtavan aallon julkisivujen kimmeltävän kuin meren pinta.

Vuosien varrella paljon museoita Suomessa ja Euroopassa kiertäneenä voitoda Vellamon museoiden, Suomen Merimuseon ja Kymenlaakson Museon olevan moderniudessaan erittäin vaikuttavia. Näin sekä arkkitehtoonisilta sisätiloiltaan että museon elävyyden ja toimivuuden kannalta. Kyse on kokonaan muusta kuin pölytysneiden esineiden ahtaasti täyttämistä hyllystöistä. Suomen Merimuseon perusnäyttely herättää värikkästä tarinoita kertoen eloon Suomen merenkulun historian ja esineistön. Kymenlaakson Museossa näytetty elämänmenon olennaisimmat asiat Kymijoen varrelta ja vilkkaasta teollisuus- ja satamaelinkeinotoiminnasta.

Akvaariotalo Maretarium meriteattereineen on Suomen ensimmäinen kansainväliset mitat täyttävään akvaariotalo. Kotimaisten vesistöjen vedenalaista maailmaa nähdään tyyppillisistä Lapin tunturipuroista

Suomenlahden merialueelle. Kyse on siis Suomen sisävesien ja meren kaloista ja kasvillisuudesta. Kotimaisten kalalajien määrä on yli 50 erilaista ja erinäköistä lajia, jotka on sijoitettu akvaarioihin niille ominaisiin ympäristöihin. Kiinnostavin on valtava 7 metriä syvä ja läpimitaltaan 10-metrinen Itämeriallas.

Vain yksi Itämerialtaseen kuuluva kalalaji on poistettu. Osoittautui, että hauki ahmii kuten luonnossakin toisia kaloja ravinnokseen ja niin hauenvonkaleet on sijoitettu omaan altaaseensa. Hämmäntäviä olivat myös mm. ankeriasparven yksilöt, arviolta lähes parimetriset, luultavasti yli viisikiloiset käärmemäiset luikerot nauttivat juuri päivällistään imeytyneinä lähelle pulpuavaa vesiaukkoa.

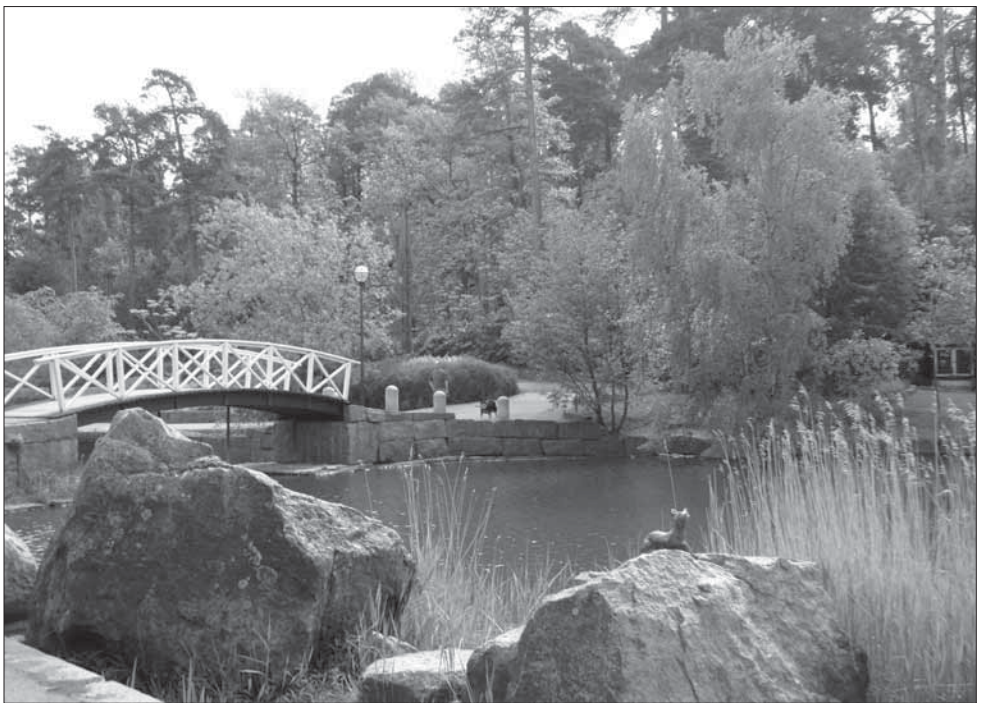
Ilahduttava oli Keisarisatamakin, entiseen olutpanimoon sijoittunut viihtyisä ravintola luonnonkauniilla niemellä vain muutaman metrin päässä rantaviivasta. Oltiin paikalla, jossa Kymijoki ja meri kohtaavat. Kesäretkelle osallistuneilta satoi runsaasti kiitosta retken järjestelyistä.

Tulevien vuosien retkekohteiksi on toivottu niin Valkeakosken-Pälkäneen seutua kuin Ahvenmaatakin. Siitä puhutaan Vpl. Pyhäjärvi-seuran syyskokouksessa.

KAARINA
PÄRSSINEN

Suomen Merimuseossa kuultiin tarinoita mm.uponneista aluksista aarteineen ja voittoisista olympiaveneistä. Pyhäjärveläisistä oikealla Aino Pöyhönen.

Sapokan alueella voi kuljeskella veden äärellä kauniita istutuksia ja puistokenteitä ihaillen.

Vanhat palstat puhuvat

25 vuoden takaa
Vpl. Pyhäjärvi-lehti tiistaina
kesäkuun 25 p:nä
Kooste: Reino Äikiä

Vpl. Pyhäjärven matkailukohteet

Istuimme yhtenä iltana joukko eri-ikäisiä pyhäjärveläisiä saman kahvipöydän ääressä ja herätimme keskustelun siitä, jos saisimme elää ja olla vapaasti Pyhäjärvellä ja meille tulisi vieraita esim. Länsi-Suomesta, mihin nähtävyyksiin haluaisimme heidän tutustuvan.

Keskustelu kävi kuumana. Meistä ainoastaan yksi muisti Pyhäjärveä sen verran, että oli muita päätensä pitempi. Eräs oli syntynyt juuri talvisodan alla ja asunut jatkosodan aikana siellä muutaman vuoden. Toinen oli varustettu samoilla lähtötiedoilla mutta päässyt salaa päässyt muutama vuosi sitten tarkistamaan

tietojaan. Keskustelun aikana ei aivan selkeätä arvojärjestystä pitäjä nähtävyyksiin saati aikaan. Siisä piti tyytyä kompromissiin ja vierailuohjelma muodostui seuraavaksi.

– Mielestämme kovin matkailunähtävyys oli Konevitsan luostari.

– Toiselle tilalle asetimme valtion kruununpuistossa sijaitsevat Kuoppalammin ja Tielammet kuitenkin ehtona oli se, että saisi yhden illan aikana vapaasti onkia ja tehdä rantaviivalle tulet.

– Itsestään selvää olisi se, ettei pitäjä voinut matkustaa tutustumatta kauniiseen Pyhäjärveen ja entisen kirkon seutu muis-

tomerkkeineen olisi myöskin pysähdyksen kohteena.

– Välillä saatettaisiin pyrähtää ohi pitäjänrajan Sakkolaan katsomaan Kiviniemen kosken kuohuja ja kasarmialuetta.

Keskustelun lopuksi totesimme kuitenkin, että nurkkapatriotismi tulisi aiheuttamaan matkakohteen esittelyssä määrättyjä vaikeuksia. Jokainen opas haluaisi näyttää tietysti oman kylänsä järven rantaa, sen niemiä saaria ja lahdelmia.

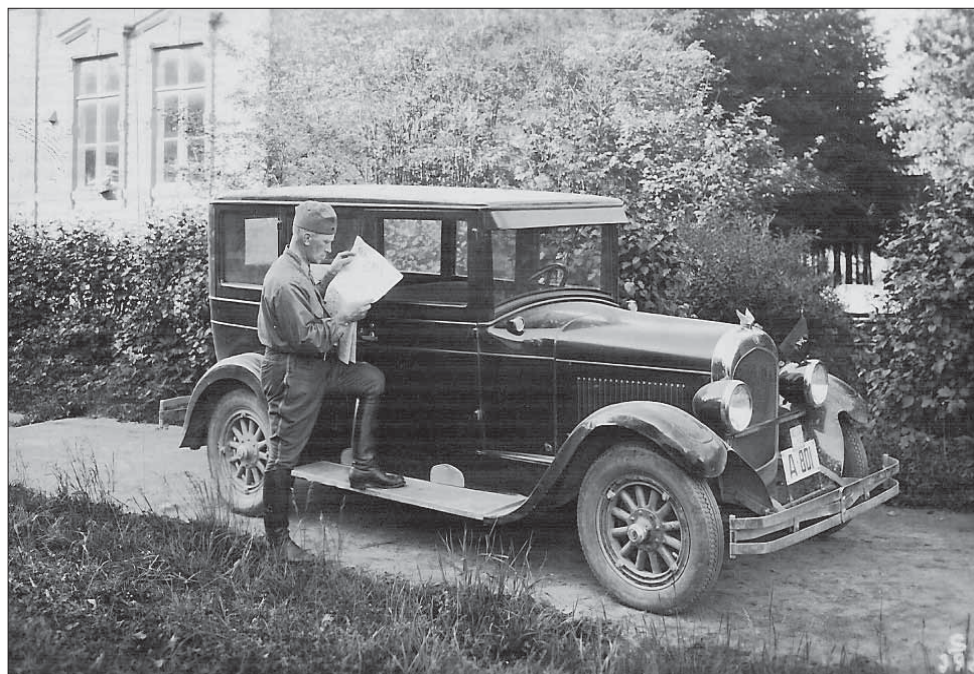
Hyvä lukija. Suorita ajatuksissasi oma matkasi Vpl. Pyhäjärvelle, koska vielä emme sinne vapaasi voi matkustaa.

Rippikoulutyttöjä Noitermassa kesäkuussa 1928

Liisa Ojala, o.s. Pulakka, on löytänyt tätiensä arkistoista vanhoja valokuvia. Tietääkö joku tarkemmin? Rippikoulukuva on Noitermaassa ajalta 22.6.1928, Helmi Pulakka kuvassa toinen vasemmalta. Tunnistetietoja voi lähettää toimitukseen.

Kuka autoilee ja missä?

Pekka Pusa on lahjoittanut oheisen kuvan Yrjö Kaasalaiselle. Hän on selvittänyt, että auto on Chrysler Four Series 58, jonka vuosimalli on 1926. Onko jollakin mahdollisesti muuta tietoa kuvaan liittyen; mitä, missä ja milloin? Tietoja voi kertoa Yrjö Kaasalaiselle p. 0400-626 770 tai yrjo.kaasalainen@luukku.com.

**Pyhäjärvi-lehti toivottaa kaikille
HYVÄÄ JUHANNUSTA
ja lämmintä kesää 2010**

LAHNAVALKAMAN LAPSET

-kirja on ilmestynyt, hinta 35 euroa, postitse lähetettynä toimituskulut 5 euroa lisää. Kirjan myynnistä huolehtivat sen tekijät:

Kauko Hinkkanen, puh. 0400 483993,
kauko.hinkkanen@elisanet.fi

Hannu Pruuki, puh. 0400 945252,
hannu.pruuki@nic.fi.

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl/Pyhäjärveä** osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: larjava@gmail.com tai 050 3425027. Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

Vpl. Pyhäjärvi-seuran kotisivut

Karjalan Liiton sivustoilta osoitteesta www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarseura löytyvät Vpl. Pyhäjärvi-seuran nettisivut. Kotisivuja tullaan muokkaamaan ja täydentämään tämän vuoden aikana.

Vaakunapaitoja, dokumenttielokuvaa Muistojen järvi ja seuran historiikkia on edelleen saatavana. Hanki edullisesti esim. matkaryhmällesi tai sukkokoukukseen osallistujille yhdistävä Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita! Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparssinen@gmail.com tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi

Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua, erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL ja XXXL, hinta 12 eur/kpl, jos tilaat kerralla 10 paitaa saat ne yhteishintaan 100 eur. Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, jäljellä DVD-versiota rajoitettu määrä 20 eur/kpl. Vpl Pyhäjärvi-seuran 50-vuotishistoriikki, erikoistarjouksena 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetyksiin lisätään postituskulut, noudosta Karjalatalolta voi sopia (ei kuluja).

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

SASTAMALAN SEUDUN MUSEO

on avoinna touko-kuusta elokuuhun keskiviikkoisin klo 12-18 ja torstaista sunnuntaihin klo 12-16. Muina aikoina sopimuksen mukaan.

Kädentaidot Vpl. Pyhäjärvellä -näyttely on esillä vuonna 2010.

Opastusvarauksissa ja ym. tied. yhteys: Maria Pietilä, museonjohtaja p. (03) 5213 4554 Maria.Pietila@sastamala.fi

Sastamalan seudun Museo
Jaatsinkatu 2 38210 Sastamala

PYHÄJÄRVI-tuotteita LAHJAKSI

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.** 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkua ajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

* **Isännänviiri** (suunnittelu Kaarle Viika) koko 45x40 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunnittelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi v. 1989** ilmestynyttä kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murre-sanasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

* **Kari Uusitalo ja Mauri Vanhanen Kaiku-urheiluseuran historiikki.** Hinta 10 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies** Pirjo Kiiala puh. 044-2815047 pirjo.kiiala@luukku.com

TAPAHTUMAKALENTERI

Juhannus Karjalaisten kesäkodilla. Tule viettämään juhannusaattoja perjantaina 25.6. perinteiseen juhannusjuhlaan meren rannalle Karjalaisten kesäkodille. Mahdollisuus ruokailla ja sauna (naiset klo 13-15, miehet klo 15-17). Klo 18 on lipun nosto, klo 19 lasten kokko ja klo 21 varsinainen kokko säävarauksella. Kesäkotit löytyy os. Meri Perttilänpolku 8, Villingin saarta vastapäätä. Julkisilla kulkuneuvoilla sinne pääsee reittiä metrolla Herttoniemen asemalle ja sieltä Jollakseen lähtevällä bussilla nro 85. Bussista jäädään pois Villingin tiehaarassa (Hämeenpajantien pysäkki), missä on viitta Karjalaisten kesäkodille ja -kahvilaan. Kävelymatkaa Jollaksentietä pitkin on 1,2 km. Tervetuloa! - Pääsky ry

Pärssisen Sukuseura ry:n tiedotustilaisuus Vpl Pyhäjärvi-juhilla sukuseminaariin liittyen leirikeskus Aittakarissa 17.07. noin klo 14.30. Tervetuloa! - Pj. Antero Pärssinen

Kaasalaiset kokoontuvat Kauvatsalla! Pyydän kaikkia Kaasalaisia osallistumaan Kauvatsan Aittakarin leirikeskuksessa lauantaina 17.07.2010 klo 13.00 alkavaan Vpl. Pyhäjärvi juhlien sukuseminaariin, jossa luennoi mm. Kalle Pakarinen. Välittömästi tämän jälkeen alkavaa sukkokousta varten meille on varattu kokoustila Aittakarista. Älä epäröi, vaan tule ja tuo sukulaisiesikin tähän vuosittaiseen kokoontumiseen. Tervetuloa! - Yrjö S. Kaasalainen

Ukkosen sukuseura ry. Sukujuhla on Kauttuan Klubilla (Sepäntie 3, 27500 Kauttua) 14.8.10 alkaen klo 13.00. Ruokailun hinta 21,5 euroa/aikuinen, lapset 4-12v puoleen hintaan, alle 4v ilmaiseksi. Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 1.8.10 Raimo Honkasalolle p. 040 7208732. Tervetuloa sukulaisia tapaamaan! - Sukuseuran hallitus

Anna o.s. Sirkiän, Mikko Karilaisen ja Ville Kurosen lapset jälkikasvuineen kokoontuvat viettämään lauantai-iltaa 21.8.2010 klo 12 Säköylän Pihlavan leirikeskukseseen. Aloitamme yhteisellä ruokailulla. Serkut, pikkuserkut perheineen – toivottavasti ilmoittelette sellaisillekin, joille ei tule lehteä, muuta kutsua emme lähetä. Tervetuloa! Ilmoittautumiset, tiedustelut 8.8.2010 mennessä Ilmi Suutari p. 044 292 3442, Kaija Juusela 040 550 7224.

Saunailta Karjalaisten kesäkodilla Jollaksessa Helsingin Laajasalossa torstaina 12.8.10 klo 17.00 alkaen. Ota mukaan omat saunomisvälineet ja uimapuku. Tarjolla on karjalaista uunissa tehtyä herkullista hirssipuuroa sekä pientä korvausta vastaan kevyttä purtavaa kahvin ja teen kera. Voit ottaa halutessasi mukaan myös omat eväsi. Kesäkodilla on grillausmahdollisuus. Kesäkotit löytyy kartoista osoitteesta Meri Perttilänpolku 8, Villingin saarta vastapäätä. Julkisilla kulkuneuvoilla sinne pääsee reittiä metrolla Herttoniemen asemalle ja sieltä Jollakseen lähtevällä bussilla nro 85. Bussista jäädään pois Villingin tiehaarassa (Hämeenpajantien pysäkki), missä on viitta Karjalaisten kesäkodille ja -kahvilaan. Kävelymatkaa Jollaksentietä pitkin on 1,2 km. Tiedustelut Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparssinen@gmail.com tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Tervetuloa, myös vaikka päättäisit asiasta vasta samana päivänä! Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Lähde Pärssisen Sukuseuran Karjalan matkalle 03-06.08.2010. Majoitumme Musakan Lomarantaan. Ennakkoilmoittautuminen juhannukseen mennessä: Tuomo Pärssiselle gsm 0440495895, e-mail: tuomo.parssinen@sci.fi; Timo Pohjolalle 0400710975, e-mail: timo.pohjola@seutuposti.fi tai Antero Pärssiselle 0505706575, e-mail: tero.parssi@phnet.fi

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero ilmestyy heinäkuussa.
Aineistojen pitää olla toimituksessa jo pe 2.7. mennessä!
Myöhemmin tulevat eivät ehdi mukaan juhlaan.
Lehdestä otetaan lisäpainos, joka jaetaan Kauvatsalla.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Antero Pärssinen, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Rautasementtie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 22%